

Jaana Ranta-aho

**VERKKOKOHTAAMINEN OSANA
DIGITAALISTA NUORISOTYÖTÄ**
Nuorisotyöntekijän näkökulma

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Kesäkuu 2021

TIIVISTELMÄ

Jaana Ranta-aho: Verkkokohtaaminen osana nuorisotyötä: nuorisotyöntekijän näkökulma
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Master's Degree Programme in Digital Literacy Education
Kesäkuu 2021

Tämän pro gradu -tutkimuksen tavoitteena oli selvittää digitaalisessa ympäristössä tapahtuvaa kohtaamista nuorisotyöntekijän näkökulmasta. Tutkimus pohjautuu nuorisotyössä tapahtuneeseen kohtaamisen muutokseen Covid19-koronapandemian aikana, jolloin nuorisotyön perinteiset muodot siirtyivät digitaalisiin ympäristöihin. Tutkimus pyrki vastaamaan tutkimuskysymyksiin siitä, millaisia kohtauksia verkkonuorisotyössä toteutuu ja millaisia käytäntöjä pandemia-aikana syntyi nuorten tavoittamiseen. Lisäksi tutkittiin, millaisia digitaalisia lukutaitoja nuorisotyöntekijä tarvitsee nuorten kohtaamiseen verkossa. Tutkimus oli tapaustutkimus, jonka aineisto kerättiin teemahaastattelemalla viittä verkkonuorisotyötä pandemia-aikana tehnyttä nuorisotyöntekijää.

Tulosten pohjalta verkossa tapahtuvat kohtaukset voidaan jakaa kahteen kategoriaan: kevyeen ja syvälliseen kohtaukseen. Eriytynyt merkitys nähdään syvällisellä kohtauksella, jonka mahdollistaa myös verkossa luottamuksellisen ja avoimen keskustelun nuorisotyöntekijän ja nuoren välillä. Nuorisotyöntekijän mediakasvattajuus ja digilukutaidon hallitseminen korostuvat aineistossa nuorisotyöntekijälle tarpeellisina taitoina verkkotyössä. Tulosten mukaan nuorisotyöntekijän roolin rakentuminen mediakasvattajaksi vaatii sekä teknologista osaamista että nuorten verkossa tapahtuvan alakulttuurin tuntemista.

Tulosten perusteella ihanteellisinta olisi, jos avoimen nuorisotyön ja verkkonuorisotyön muodot integroituisivat vähitellen yhteen, jolloin niitä ei enää tulisi mieltää erillisinä toimintoina. Tässä tutkimuksessa tunnistettu syvälinen kohtaukset eivät voi syntyä ilman pitkäjänteistä, säännöllistä toimintaa, joka mahdollistaa luottamuksellisen yhteyden syntymisen nuoren ja nuorisotyöntekijän välillä. Toisaalta tulisi myös tutkia sitä, miten tarpeelliseksi nuoret kokevat syvällisen kohtauksen verkkonuorisotyön palveluissa. Kun on kyse vapaa-ajan toiminnasta, riittääkö kevyt kohtaukset verkossa nuoren näkökulmasta?

Tuloksista voidaan päätellä, että nuorisotyössä tulisi entistä paremmin tunnistaa se, miten nuorten vapaa-aika verkossa jakaantuu ja millaisia palveluja heille tulisi tarjota. Millaista on tulevaisuuden verkkonuorisotyö ja mikä osa avoimella nuorisotyöllä siinä on? Jatkotutkimus tästä aiheesta on näiden tulosten perusteella tarpeellinen. Katse tulee suunnata myös tulevaisuuden nuorisotyöntekijöiden mediakasvattajuuden tukemiseen. Nuorisotyöntekijöiden koulutukseen tulisi kohdentaa enemmän digitaalisen nuorisotyön opetusta. Toisaalta muutosta tarvitaan myös nuorisotyötä tekevien organisaatioiden ajattelussa, jossa digitaalisen nuorisotyön tulisi olla yksi painopiste riittävin resurssein ja koulutusmahdollisuuksin. On huomioitava, että nuorisotyöntekijä ei ole lähtökohtaisesti myös mediakasvattaja silloin, kun hänen työtehtävänsä siirretään verkkoon. Mediakasvattajaksi oppiminen vaatii myös nuorisotyöntekijältä oman mediasuhteen tunnistamista sekä teknologisia valmiuksia toimia verkossa.

Avainsanat: verkkonuorisotyö, verkkokohtaaminen, digitaalinen lukutaito, digitaalinen nuorisotyö, nuorisotyöntekijä, nuorisotyö

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	NUORISOTYÖN PERUSTEHTÄVÄSTÄ DIGITAALISEEN NUORISOTYÖHÖN	4
2.1	NUORISOTYÖN PITKÄT PERINTEET JA NUORISOKASVATUKSEN PERIAATTEET	4
2.2	TILATYÖSTÄ DIGITAALISEEN NUORISOTYÖHÖN	13
2.3	MEDIAKASVATUKSESTA DIGITAALISEEN LUKUTAIDON	16
2.4	YHTEENVETO	24
3	METODOLOGISIA LÄHTÖKOHTIA	27
3.1	TUTKIMUKSEN TAUSTA	27
3.2	TAPAUSTUTKIMUKSEN JA TEEMAHAASTATELUN KÄYTTÖ LAADULLISESSA TUTKIMUKSESSA	29
4	TUTKIMUSTULOKSET	34
4.1	KOHTAAMISEN ERI TASOT	35
4.2	NUORISOTYÖNTEKIJÄNÄ VERKOSSA	40
5	POHDINTA TULOSTEN POHJALTA	44
5.1	MILLAISIA KOHTAAMISIA VERKKONUORISOTYÖSSÄ TOTEUTUU?	45
5.2	MILLAISIA DIGITAALISIA LUKUTAIDON NUORISOTYÖNTEKIJÄ TARVITSEE NUORTEN VERKKOKOHTAAMISEEN?	46
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	49
7	TUTKIMUKSEN ARVIOINTI	54
7.1	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	54
7.2	TUTKIMUSETIIKKA	55
7.3	TUTKIMUKSEN RAJOITTEET	56
	LÄHTEET	58
	LIITTEET	63

1 JOHDANTO

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen digitaalisen lukutaidon ja digitaalisen nuorisotyön merkitystä perinteisen nuorisotyön kentässä, jossa kasvokkain tapahtuva kohtaaminen on yksi tärkeimmistä työmuodoista. Pohjaan tutkimukseni kohtaamistyön muutokseen, jonka nuorisotyön ammattilaiset kokivat nopeutetulla aikataululla maailmanlaajuisen koronapandemian saavutettua Suomen maaliskuussa 2020 ja jonka seurauksena nuorisotyö siirtyi entistä tiiviimmin verkkoon. Kun Turussa alueellisessa nuorisotyössä siirryimme verkkotyöhön nuorisotilojen suljettua ovensa koronaviruksen vuoksi, oli tehtävä linjauksia sen suhteen, missä kanavissa ja millä keinoin haluamme nuoria tavoittaa. Ensisijaisesti nuorisotyöntekijät olivat läsnä nuorille jo olemassa olevissa somekanavissa, joista nuoret olivat tottuneet tavoittamaan nuorisotyöntekijän. Tämän lisäksi työpanosta kohdistettiin verkkonuorisotila Netarin valtakunnalliseen chat-palveluun, lisättiin pelitoiminnan kapasiteettia verkossa ja suunniteltiin ja toteutettiin nuorten näköistä sisältöä eri somekanavissa. Osassa uusia työmuotoja onnistuimme, osassa teimme ketterän kokeilun todetaksemme, ettei kyseinen työmuoto tavoita nuoria toivomallamme tavalla.

Tutkimukseni tavoite on ymmärtää paremmin digitaalisessa ympäristössä tapahtuvaa kohtaamista nuorisotyöntekijän näkökulmasta, jotta jatkossa on mahdollista kehittää toimivampia ja vuorovaikutuksellisia digitaalisia palveluja nuorille.

Digitaalisen nuorisotyön osaamiskeskus Verken vuonna 2019 teettämän kyselyn (Verke 2020) mukaan kunnissa hyödynnetään nykyään digitaalista nuorisotyötä entistä

monipuolisemmin. Teknologiset valmiudet ovat parantuneet ja tietoisuus erilaisten digitaalisten työmuotojen mahdollisuuksista lisääntynyt. Kyselyyn vastasi 1250 kunnan nuorisotyössä olevaa henkilöä, joista lähes puolet oli sitä mieltä, että verkon kautta tapahtuva kohtaaminen voi olla yhtä aitoa kuin kasvokkain tapaaminen. Turun nuorisopalvelut toteutti työntekijöilleen laajan kyselyn poikkeusolojen tiimityöstä syksyllä 2020. Kysymys siitä, muuttiko poikkeusaika työntekijän kokemusta työn merkityksellisyydestä, sai ohjaajat pohtimaan monipuolisesti juuri tapaamisen merkitystä. Toisaalta koettiin, että nuorisotyön ja erityisesti digitaalisen nuorisotyön merkitys kasvoi ja että nuorisotyö voi tavoittaa nuoria monissa eri kanavissa perinteisen talotyön lisäksi. Kuitenkin myös kokemus siitä, että verkkokohtaaminen etäännytti nuorista ja kasvokkain tapahtuva kohtaaminen kasvatti merkitystään toistui useammassa vastauksessa.

Ei ole kuitenkaan yksiselitteistä, että nuorisotyön siirtyessä tiiviimmin verkkopalveluihin, se tavoittaa automaattisesti enemmän nuoria palveluiden pariin. Digitaalisen nuorisotyön ei tulisi olla irrallinen nuorisotyön muoto, vaan luonnollinen osa päivittäistä kohtaamistyötä. Parhaimmillaan digitaalisuus antaa mahdollisuuden entistä kohdistetumpaan palveluun niissä ympäristöissä, joissa nuoret luontaisesti toimivat ja vaikuttavat.

Sen lisäksi, että pohditaan vuorovaikutusta ja kohtaamisen luonnetta, on myös tärkeää miettiä, että millaisena nuorisotyö näkyy verkossa. Miten nuorisotyöntekijän näkökulmasta kohtaaminen muuttuu, kun se tapahtuu verkossa eikä kasvokkain? Miten vuorovaikutusta on mahdollista pitää yllä, jotta kanssakäymisestä ei tule vain yksipuolista viestintää? Miten nuorisotyöntekijä näkee oman roolinsa verkossa ja mitä hän kokee häneltä odotettavan? Nuorisotyö verkossa voi olla joko enemmän välillistä, jolloin nuorille tuotetaan tietynlaista, usein staattistakin sisältöä, kuten tiedotetaan tilan aukiolosta, tai osallistavaa, jolloin

parhaassa tapauksessa nuoret ovat osana sisällöntuotannossa. Parhaimmillaan digitaalinen työote vahvistaa nuoren osallisuutta ja parantaa hänen ymmärrystään yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista, mutta se vaatii yhdessä tekemistä ja myös nuorisotyöntekijän kiinnostusta uudenaikaiseen työmuotoon. (Lauha & Tuominen 2016)

Tämä tutkimus on tapaustutkimus, jonka aineisto on kerätty nuorisotyöntekijöille (N=5) tehdyistä teemahaastatteluista. Ensisijaisesti aihetta tarkastellaan alueellisen nuorisotyön näkökulmasta. Teoreettinen viitekehys muodostuu nuorisokasvatuksen ja mediakasvatuksen teorioista. Seuraavassa luvussa käsitellään nuorisotyön ja nuorisokasvatuksen periaatteita sekä avataan digitaalisen nuorisotyön ja digilukutaidon käsitteitä. Kolmannessa luvussa esitellään tutkimuksen metodologiset lähtökohdat. Neljännessä luvussa avataan tutkimuksen tuloksia ja peilataan niitä tutkimuskysymyksiin. Viidennessä luvussa pohditaan tutkimuksen tuloksia. Luvussa kuusi tehdään johtopäätöksiä tulosten perusteella ja luvussa seitsemän arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta, etiikkaa ja rajoitteita.

2 NUORISOTYÖN PERUSTEHTÄVÄSTÄ DIGITAALISEEN NUORISOTYÖHÖN

Nuorisotyö on kohtaavaa ja vapaaehtoisuuteen perustuvaa työtä, jossa nuori on tervetullut palvelun piiriin omista lähtökohdistaan. Digitaalinen nuorisotyö täydentää perinteisen nuorisotyön muotoja tuomalla mahdollisuuden kohtaamiseen fyysisestä paikasta riippumatta. Digitaalinen lukutaito auttaa ymmärtämään ympärillämme olevia teknologisia rakenteita ja sitä kautta kiinnittymään yhteiskuntaan. Tässä luvussa määrittelen nuorisotyön, alueellisen nuorisotyön eli tilatyön, digitaalisen nuorisotyön ja digitaalisen lukutaidon käsitteet ja kerron tarkemmin nuorisokasvatuksen käsitteistä. Lisäksi avaan sitä, millaisia vuorovaikutuksellisia elementtejä tarvitaan, jotta kohtaaminen verkossa onnistuu.

2.1 Nuorisotyön pitkät perinteet ja nuorisokasvatuksen periaatteet

Nuorisotyö on ennen kaikkea kasvatustyötä, jonka perustehtävän määrittelee nuorisolaki ja jonka piirissä ovat kaikki alle 29-vuotiaat henkilöt. Nuorisolain 2§ määrittelee nuorisotyölle seuraavat tavoitteet: nuorten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien edistäminen, nuoren kasvun tukeminen, harrastustoiminnan tukeminen, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen ja oikeuksien toteutuminen sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen. Nuorisotyö kuuluu kunnan tehtäviin ja kunnan vastuulla

on järjestää nuorille suunnattuja tiloja ja palveluja sekä nuorten kansalaistoiminnan tukeminen (Finlex 2020).

Nuorisotyöllä on Suomessa pitkät perinteet, aina 1940-luvulta asti, jolloin muutos nuoruudessa ja nuorten tavassa käyttää aikaa huomioitiin, ja jolloin tilojen ja resurssien suuntaaminen nuorisotyöhön huomioitiin yhteiskunnallisella tasolla. Tällöin ohjaavana tekijänä oli nuoriin kohdistuva huoli ja muutos kodin ja perheen merkityksessä nuorten elämässä. Yhteiskunta oli muutoksessa ja erityisesti kaupungistuminen aiheutti liikehdintää nuorison keskuudessa. Kun nuoriin liittyviä asioita käsitellään erillisenä kokonaisuutena yhteiskunnallisessa ja julkisessa keskustelussa, puhutaan nuorisokysymyksestä. Keskeistä nuorisokysymyksen kohdalla on nuorison määrittely omaksi ryhmäkseen, jonka käsittelemisessä nuorisotyöllä on oma tärkeä roolinsa. Nuorisokysymyksen käsitteen avaaminen on tärkeää, koska se määrittelee ja kiinnittää huomion siihen, miten nuorten asema yhteiskunnassa näyttäytyy ja miten nuorten omat pyrkimykset ja nuoruuden eläminen otetaan huomioon. Nuorisotyön tehtävänä on kasvatustyön lisäksi tukea nuorten yhteiskunnallista osallisuutta sekä tuoda esiin heidän tarpeitaan ja näkemyksiään. (Nieminen & Honkatukia 2017, 35-37)

Nuorisokysymyksen rinnalla voidaan kuljettaa sosiaalisen kysymyksen näkökulmaa. Sosiaalisella kysymyksellä tarkoitetaan yhteiskunnallisten, sosiaalisten ongelmien ratkaisemista ja yksikön sosioekonomisen aseman parantamista, eikä sitä tarkastella kategorisesti vain yhden ryhmän näkökulmasta. Niemisen ja Honkatukian (2017, 37) mukaan nuorisonäkökulman ja sosiaalisen näkökulman perusteella nuorisotyölle voidaan osoittaa kaksi yhteiskunnallista määrettä: nuoriso erityisenä väestöryhmänä ja yhteiskunnan hyvinvointijärjestelmä. Näiden määritelmien perusteella nuorisotyön

historialliset lähtökohdat voidaan jakaa kahdenlaiseen nuorisotyöhön, jossa huomioidaan sekä nuoruus että vapaa-aika sekä sosiaalinen yksityö ja ongelmien ratkaisu.

Nuorisotyötä voidaan määritellä myös nuorisokasvatuksen käsitteen kautta, jolloin viitataan yleisesti nuoruusajan kasvuun ja sen ilmiöihin tai koulun ulkopuolella tapahtuvaan kasvatukseen. (Nieminen & Honkatukia 2017, 46) Tätä informaalin kasvatuksen ja oppimisen tapaa voidaan Sarah Millsin ja Peter Kraftin (2014) mukaan jakaa kolmeen eri kontekstiin: informaalin kasvatusta on ensisijaisesti nuorten itsensä havaitsemia ja tunnistamia asioita, jotka nousevat arkipäiväisissä ympäristöissä. Toiseksi se perustuu dialogiin ja luottamukseen ja kolmanneksi mahdolliseen poliittiseen ajatteluun. Ennen kaikkea informaali kasvatusta on oppimista elämästä, jonka tavoitteena on mahdollistaa nuoren tietoisuus omista vaikutusmahdollisuuksistaan.

Nuorisotyön kasvatuksellinen funktio on usein nuorisotyötä tekeväälle selvä lähtökohta ja moni nuorisotyöntekijä tunnistaa oman roolinsa erityisesti kasvattajana, vaikka kasvatusta tapahtuu jonkin välineellisen tai viihdyttämisen muodon kautta. Kuitenkin jotta nuorisotyötä voidaan toteuttaa eettisesti ja vastuullisesti, tulee sen perustana olla Timo Purjon (2012, 83-84) mukaan perusteltu ja tiedostettu ihmiskäsitys. Ihmiskäsityksen lisäksi tarvitaan käsitys siitä, mitä ylipäätään tarkoitamme kasvatuksella. Purjon mukaan nuorisotyön teoreettista perustaa tulisi kehittää aiempaa johdonmukaisemmin kasvatukselliseen suuntaan, jolloin nuorisotyön ammattilaiset kohtaisivat nuoret yhä selkeämmin yksilöinä massan sijaan ja tukisivat heidän kasvuaan erityisesti yksilöllisyyttä korostaen.

Nuorisokasvatus tulee nähdä rooliperustaisena kasvatuksena, jossa kasvattaja on läsnä työnsä puitteissa, ja jossa painopiste on nuoren tukemisessa ja ohjauksessa, ei niinkään kontrolloimisessa. Nuorisokasvatuksen identiteetin vuoksi on tärkeää, että se eroaa kouluopetuksesta, jossa keskitytään enemmän lasten ja nuorten yhteiskunnalliseen sosiaalistamiseen. (Purjo 2012, 86) Tästä näkökulmasta voidaan kysyä, miten korona-ajan verkkopainotteisessa toiminnassa on toteutunut nuorisotyöllinen kohtaaminen.

Nuorisotyön perustava ajatus on nuoren kunnioittava kohtaaminen. Kasvatuksellisesti on tärkeää pohtia myös sitä, miten nuoren kohtaaminen eroaa ylipäätään kenen tahansa yksilön kohtaamisesta. Ihminen kohdataan kuitenkin etupäässä aina omana itsenään, ei tietyn ryhmän edustajana. Siksi ihmisen, nuoren, tunnistaminen persoonaksi on myös hänen kunnioittamistaan ja huomioon ottamistaan sekä mielipiteidensä kuulemista ja huomioon ottamista. Dialogiseen kasvatussuhteeseen perustuva nuorisokasvatus perustuu nuoren toimijuuden näkemiseen. (Purjo 2012, 89) Nuorisotyön merkittävä etu nuoren kohtaamisessa on hänen tavoittamisensa nuorelle ominaisissa paikoissa, puhutaan sitten nuorisotilasta, verkkoympäristöstä tai vaikka ostoskeskuksesta. Kohtaamisen luonne on nuoren näkökulmasta helppo ja avoin, sekä vapaaehtoisuuteen perustuva. (emt. 99)

Myös Juha Nieminen on pohtinut nuorisokasvatuksen asemaa tieteen ja kasvatuksen kentässä sekä nuorisotyön kehityksenä. Niemisen (2010, 30) mukaan nuorisokasvatus ei ole vielä saanut paikkaansa kasvatustieteellisessä tutkimuksessa siitä huolimatta, että nuorisotyön perinteet ulottuvat yli sadan vuoden taakse, jolloin myös sen kokemus nonformaalista kasvatuksesta on pitkä ja vaiherikas.

Termi nuorisokasvatus on laaja ja sillä voidaan tarkoittaa kaikkea sitä kasvatustoimintaa, joka tukee nuorta ja ohjaa hänen kasvuaan ja oppimistaan. *Käytännön nuorisokasvatus* tapahtuu kaikissa niissä kasvuympäristöissä, jotka koskettavat nuorta ja näitä voivat koulun lisäksi esimerkiksi liikuntapaikat sekä nuorisotyön tilat. *Nuorisokasvatus oppiaineena* on osa ammatillisesti suuntautunutta koulusta ja nuorisotyöntekijöiden tietokokonaisuutta. *Nuorisokasvatus kasvatustieteen osa-alueena* on ihmisen elämänvaiheiden mukainen kasvatuksen osa-alue, jonka tutkimuskohteina ovat erilaiset nuoruuteen liittyvät prosessit, kuten kasvu ja oppiminen, ja jotka toteutuvat tavoitteellisen kasvatustoiminnan ulkopuolella. *Nuorisokasvatus tieteenalana* tarkastelee nuorisokasvatuksen syntyprosessia omaksi tieteenalaksi, koska toistaiseksi vielä se ei sitä ole. (Nieminen 2010, 31-39)

Nuorisokasvatus tulisi nähdä osana elinikäisen kasvatuksen ideaa, jonka mukaan ihmisen kasvu kestää koko elinajan, mutta jonka voi ajatella alkavan siitä, mihin varhaiskasvatus loppuu ja loppuvan siihen, mistä aikuiskasvatus alkaa. Kuitenkaan esimerkiksi aikuiskasvatuksessa ei ole tarkkaan määritelty sitä, missä kohtaa aikuisuuden ajatellaan alkavan. Nuorisokasvatuksen ikään perustuva määrittely on osin ongelmallista, koska nuoruutta tarkastellaan myös biologis-fysiologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja juridisten aspektien kautta. (Nieminen 2010, 41-43)

Nuorisokasvatusta voidaan määritellä myös formaalisen kasvatuksen, nonformaalisen kasvatuksen, informaalisen oppimisen ja satunnaisoppimisen kautta. (emt. 48)

Nuorisotyön kontekstissa tärkeimmät näistä määrittelyistä ovat nonformaalin kasvatuksen ja informaalin oppimisen käsitteiden avaaminen. Nonformaalilla kasvatuksella tarkoitetaan kaikkea sitä oppimista, joka tapahtuu formaalisen kasvatuksen ulkopuolella, mutta jonka

vuorovaikutuksellisuus on tavoitteellista. Nonformaalia kasvatusta voi tapahtua esimerkiksi nuorisotilalla vertaisryhmissä tai ohjatussa toiminnassa. Informaalissa oppimisessa puolestaan näkökulma siirtyy yksilön oppimisprosessiin, jossa tietojen, taitojen ja kokemusten hankinta auttaa oman toiminnan ohjauksessa. Informaalissa oppimisessa yksilö on itse tavoitteellinen ja aktiivinen. (Nieminen 2010, 49-50) Informaalia oppimista nuorisotyössä voi olla esimerkiksi nuorten omien mediaryhmien toiminta, jossa nuoret ovat itse vetovastuussa nuorisotyöntekijän mahdollistaessa toiminnan.

Nuorisokasvatus käsitteenä kattaa lapsuuden ja aikuisuuden välisen elämänvaiheen, ja siksi kasvatustiede ja nuorisokasvatus toimivat kehyksenä nuorisotyölle. Nuorisotyö on vapaaehtoista, ohjattua tai avointa toimintaa, joka lähtee nuorten tarpeista ja tarjoaa mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä oppimiskokemuksiin. Sen ydin on kasvatuksessa, sillä nuorisotyön tarkoitus on vaikuttaa yksilön ymmärrykseen ympäröivästä maailmasta, vaikutusmahdollisuuksista sekä tulevasta toiminnasta.

Nuorisotyön teorioiden epäselvyydet johtuvat osin siitä, että nuorisotyön teorian tehtävää ja luonnetta ei ole mietitty riittävästi. Nieminen (2010, 52) esittääkin nuorisotyön teorian täsmentämiseksi kolme ideaalia teoriatyyppejä: nuorisotyötä kuvaava, selittävä ja tulkitseva teoria (kognitiivinen teoria), nuorisotyötä ohjaava teoria (normatiivinen teoria) ja nuorisotyön käyttöteoria (praktinen teoria).

Nuorisotyön kognitiivisella teoriolla Nieminen ymmärtää kokonaisuuden, jolla kuvataan, selitetään tai tulkitaan nuorisotyötä ja nuorisotyön ominaisuuksia, ja jonka tavoitteena on nuorisotyön nuorisotyötä koskeva ymmärrys ilman, että sillä on suora kytkös nuorisotyön ohjaamiseen tai tekemiseen. Kognitiivinen teoria voi olla lähtökohdiltaan myös kriittinen. *Nuorisotyön normatiivinen teoria* on puolestaan kokonaisuus, joka tarjoaa konkreettisia

näkemyksiä nuorisotyön tehtävistä ja menetelmistä niiden saavuttamiseksi. Normatiivisen nuorisotyön teoriaan sisältyy ideaalisen nuorisotyön malli ja toimintatavat, joihin nuorisotyössä tulisi pyrkiä. Myös normatiiviseen teoriaan saattaa sisältyä kriittisiä näkemyksiä nuorisotyötä, mutta pääpaino on idea hyvästä ja toimivasta nuorisotyöstä. *Nuorisotyön praktinen teoria* on ns. hiljaisen tiedon, ennakkokäsitysten ja käsitteiden kokonaisuus, joka ohjaa nuorisotyöntekijän arkipäivän toimintaa ja joka on hänen henkilökohtaiseen opintotaustaansa ja maailmankuvaansa kiinnittyvä, oppimisen tulos. (emt. 52-54)

Nuorisokasvatuksen teoriassa voidaan erottaa kuusi erilaista elementtiä, jotka ovat johdettavissa niin kognitiiviseen, normatiiviseen kuin pragmaattiseen nuorisotyön teoriaan. Nämä elementit ovat *yhteiskuntakäsitys tai yhteiskuntaihanne*, jolla tarkoitetaan sitä, että nuorisotyön teoriaan voi sisältyä käsitys tavoiteltavasta yhteiskunnasta sekä käsitys yhteiskunnan luonteesta ja rakenteesta. *Ihmiskäsitys tai ihmisihanne*, jolla tarkoitetaan tiedostettua tai tiedostamatonta käsitystä siitä, millainen on nuori ja mitä kasvatustoiminnalla tavoitellaan. Tämän käsityksen mukaan ajatustamme ohjaa tietyt mallit, joiden mukaan yksilö voidaan nähdä esimerkiksi passiivisena tai aktiivisena sen mukaan, mitä lähestymistapaa noudatetaan. *Ekologiakäsitys tai ekologiaihanne*, jolloin ympäristökysymykset ja ihmisen ja luonnon välinen suhde nousee merkitykselliseksi. *Tehtäväkäsitys*, jonka keskeinen asia on käsitys nuorisotyön tehtävästä, ja joka ihannetapauksessa pohjautuu nuorisotyön teorian yhteiskunta- ja ihmiskäsityksiin. Tehtäväkäsitys voi pohjautua joko nuorisotyötä määrittelevän lain termeihin tai erilaisiin aatteisiin. *Menetelmäkäsitys*, joka nuorisotyön teoriassa voi tarkoittaa niitä toimenpiteitä, joilla tavoitteisiin päästään ja joilla nuorisotyötä ohjataan.

Nuorisotyössä menetelmät koostuvat usein erilaisista kokonaisuuksista, jotka hyödyntävät mm. erilaisia oppimisympäristöjä. Menetelmien tulisi aina kiinnittyä kasvatukselliseen näkökulmaan ja *arvoperustaan*, joka läpäisee nuorisotyön teorian. Arvoperustalla tarkoitetaan nuorisotyön hyvän ja oikean tavoitetilaa. Nuorisotyön arvoperustalle ei ole kuitenkaan yhtä oikeaa selitettä, jolloin nuorisotyön arvopohja on relatiivinen eli suhteellinen ja toimijan itsensä määriteltävissä. (Nieminen 2010, 54-58)

Nuorisokasvatusta voidaan siis kuvailla sateenvarjokäsitteenä, joka kokoaa alleen erilaisia nuorisokasvatuksen käytäntöjä sekä kasvatustieteellisen tutkimuksen kohteita. (emt. 58)

Sosiaalipedagoginen lähestymistapa nuorisokasvatukseen on persoonalähtöinen sekä yhteisön merkitystä painottava. Kasvaakseen osaksi yhteiskuntaa yksilö tarvitsee yhteisön tukea. Katse kääntyy erityisesti tukea tarvitsevien yksilöiden puoleen. Toimiakseen yhteiskunnassa ihminen tarvitsee vuorovaikutusta muiden yksilöiden kanssa ja toimiessaan osana yhteisöä yksilö sitoutuu sen tavoitteisiin. Nuori on ensisijaisesti toimija, joka tekemällä valintoja ilmaisee ja rakentaa minuuttaan. Sosiaalipedagogisessa lähestymistavassa kasvattajan ja yksilön välinen suhde on ennen kaikkea pedagoginen. Kun puhutaan sosiokulttuurisesta innostamisesta yhtenä sosiaalipedagogian sovellusalueena, kasvatusta saa enemmän toiminnallisen luonteen ja kasvattajan ja yksilön välinen suhde on dialogisempi sekä vuorovaikutuksellisempi. Sosiokulttuurinen innostaminen sopii erityisen hyvin nuorisotyöhön, sillä sen tavoitteena on yksilön aktivoiminen oman yhteisönsä rakentamiseen. Kasvattajan rooli innostajana on laaja ja se perustuu oman innostuksen kanavoimiseen ja henkilökohtaiseen sitoutumiseen.

Työvälineenä sosiokulttuurinen innostaminen mukailee aina kolmea vaihetta, jotka ovat todellisuuden analysointi, sen tulkinta ja lopulta käytännön toimenpiteet. Prosessin lopputuloksena on muutos, johon nuoret ovat yhdessä kasvattajan kanssa sitoutuneet, ja jota he ovat omaehtoisesti olleet toteuttamassa. Sosiokulttuurisen innostamisen mallissa nuori on aina lähtökohtaisesti aktiivinen osallistuja, jonka osallisuutta ja yhteisöön kiinnittymistä vahvistetaan yhteisillä kokemuksilla. (Kurki 2010, 201-203, 205, 211, 214)

Nuorisotyön kenttä on perinteisesti ollut laajaa, moninaista ja ajassa elävää. Sen yhteiskunnallinen merkitys ja tarve on vahva, mutta koska nuorisotyön toimijoilla on oikeus määrittellä tekemänsä nuorisotyön sisältö, on nuorisotyön kenttä myös osin hajanainen. Nuorisotyö on pitkän elinkaarensa aikana kärsinyt yhteisen käsitteistön jäsentymättömyydestä sekä pitkäjänteisen tutkimuksen puutteesta. (Nieminen 2008, 22)

Nuorisotyön arvostuksen lisääminen vaatisi kuitenkin enemmän puhetta nuorisotyön ammatillisuudesta ja tavoitteellisuudesta sekä alan monipuolisuuden esiin nostamista.

Juha Nieminen (2008, 23-26) jaottelee nuorisotyölle neljä perusfunktiota: sosialisatio-, personalisaatio-, kompensatio- ja resursointi- ja allokoitiefunktiot.

Sosialisatiofunktion tavoite on ohjata nuori osaksi häntä ympäröivää kulttuuria, yhteiskuntaa ja lähiyhteisöjä. Yleisesti tavoitteena on nuorten sosiaalistaminen tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua yhteisten päämäärien kehittämiseen. *Personalisaatiofunktion* tavoite on tukea nuoren kehittymistä omaksi itsekseen, jolloin nuoren kasvua voidaan tukea esimerkiksi tarjoamalla uudenlaisia oppimiskokemuksia ja osoittamalla nuorelle hänen mahdollisuuksiaan ja että hänen tarpeitaan kuunnellaan. *Kompensatiofunktion* ajatuksena on, että nuorisotyöllä autetaan ja ohjataan niitä yksilöitä, joilla on vaikeuksia

yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Kompensaatiofunktio huomioi myös tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja elämänhallintaan liittyvät ongelmat, ja se kohdistuu heikommassa asemassa oleviin nuoriin. *Resursointi- ja allokointifunktion* tehtävä on vaikuttaa yhteiskunnan nuorille osoittamien resurssien ja varojen suuntaamiseen, lähinnä nuorisopoliittisten toimien kautta.

Tutkimukseni ytimenä ovat digitaaliset toimintaympäristöt osana alueellisen nuorisotyön perustyötä ja kohtaamista. Seuraavaksi käsittelen nuorisotilatyötä ja mediakasvatuksen osuutta nuorisotyössä.

2.2 Tilatyöstä digitaaliseen nuorisotyöhön

Yksi perinteisimmistä nuorisotyön muodoista on nuorisotiloilla tapahtuva alueellinen nuorisotyö, lyhyemmin tilatyö. Nuorisotilatyö perustuu ennen kaikkea nuoren vapaaehtoiseen tahtoon joko osallistua ohjattuun toimintaan tai vain tulla viettämään aikaa nuorisotilalle. Nuorisotiloilla tapahtuvasta työstä on käytetty myös nimitystä avointen ovien toiminta. Kylmäkosken (2008, 395) mukaan tämä käsite ei kuitenkaan enää ole riittävä kuvaamaan nuorisotiloilla tapahtuvan työn arkea, vaan se tulisi korvata tilatyön käsitteellä.

Se, että nuori saapuu viettämään vapaa-aikaa hänelle turvalliseen tilaan ammattitaitoisen aikuisen seurassa, on nuorisotilatyön fokus, jossa välineenä saattavat olla esimerkiksi biljardin pelaaminen tai yhdessä ruuan laittaminen. Kylmäkoski (2008, 395) nostaa esiin nuoren elämänhallinnan tukemisen, vuorovaikutuksellisuuden ja yhteisöllisen kasvatuksen, joiden myötä nuorisotilatyössä korostuu laaja kasvatuksellinen puoli. Esiin nousee myös tilan merkitys alueellisessa nuorisotyössä. Käytännössä nuorisotilatyön menetelmät ovat

siirrettävissä fyysisessä tilassa joustavasti paikasta toiseen. Kun mukaan tulevat myös digitaaliset alustat, muuttavat menetelmät muotoaan.

Nuorisotyöntekijät ovat usein jo koulutuksensa puolesta hyviä kohtaajia, joiden vahvuutena ovat kyky kuunnella ja keskustella sekä kohdata nuori yksilöllisesti sekä empaattisesti. Hyvä vuorovaikutus edellyttää useimmiten kahdenvälistä luottamusta ja mahdollisuutta dialogiin. Digitaalinen nuorisotyö on käsitteenä laaja ja se voi pitää sisällään sekä välinekeskeisen tavan toteuttaa digitaalista työtettä, tai vaihtoehtoisesti toimia alustana nuorten omaehtoiselle ja osallisuutta lisäävälle toiminnalle. Kummassakin tapauksessa se vaatii nuorisotyöntekijältä kiinnostusta ja taitoa tarkastella kohtaamista ja osallistamista myös muiden kuin perinteisten työtapojen kautta sekä omaksua mediakasvatuksellista työtettä.

Sekä mediakasvatuksella että digitaalisella nuorisotyöllä on kasvava tarve nuorisotyön parissa. Z-sukupolvi, johon lasketaan vuoden 1996 jälkeen syntyneet, on kasvanut maailmaan, jossa kaiken voi tehdä sähköisesti. Kiilakosken (2016, 25-26) mukaan nuorisotyössä on usein helpointa puhua niistä konkreettisista asioista, joita arjessa tehdään. Vaikeampaa on sanallistaa sitä, *miten* jokin asia tehdään, millä keinoin ja periaattein ja mitkä tavoitteet ovat toiminnan taustalla. Tämä pätee myös digitaaliseen nuorisotyöhön. Voidaan ajatella, että digitaalinen nuorisotyö limittyy helposti jo olemassa oleviin nuorisotyön muotoihin, kun ensin on määritelty se, mitä digitaalinen nuorisotyö on ja mitä sillä tavoitellaan. Kuten nuorisotyössä ylipäättään, myös digitaalista nuorisotyötä määriteltäessä pitäisi pystyä avaamaan toimintaympäristö, tavoitteet ja välineet sen toteuttamiseen.

Kiilakoski (2016, 26) jakaa nuorisotyön luonteen kolmeen näkökantaan, jonka hän tiivistää seuraavaksi määritelmäksi: *nuorisotyö on tavoitteellista, kasvatuksellista toimintaa, joka rakentaa prosesseja, joiden varassa nuorisotyön tavoitteiden on mahdollista toteutua*”.

Tämän määritelmän avulla on mahdollista joko pilkkoa digitaalisen nuorisotyön tavoitteita pienempiin palasiin tai pohtia digitaalista nuorisotyötä omana prosessinaan.

Prosessiajattelun apuna voi käyttää ruotsalaisen tutkijan Tornbjörn Forkbyn (Forkby & Kiilakoski 2014) esittelemiä viittä pilaria, joista *demokraattinen pilari* vahvistaa nuorten kansalaisuutta ja opettaa päätöksentekoa, *pedagoginen pilari* vahvistaa ja tukee nuoren kasvua, *terveydellinen pilari* edistää nuorten terveitä elämäntapoja, *kulttuurinen pilari*, jonka tehtävä on auttaa nuoria löytämään keinot itseilmaisuuksiin sekä *sosiaalipoliittinen pilari*, joka korostaa nuorisotyön ehkäisevää otetta.

Dana Cohlmeier (2016, 30) puolestaan määrittelee digitaalisen nuorisotyön tärkeimmiksi päämääriksi *nuorten digitaalisten taitojen kehittämisen, nuorten digitaalisen kansalaisuuden ja osallisuuden tukemisen, digitaalisen tasa-arvon parantamisen, nuorten tukemisen verkon riskien tunnistamiseksi sekä nuorten tukipalveluna olemisen*. Cohlmeier korostaa nuorisotyöntekijän osuutta digitaalisen nuorisotyön määrittelyssä: digitaalinen nuorisotyö sopii osaksi kasvokkain tapahtuvaa nuorisotyötä, kunhan ymmärretään, miten nuoret itse näkevät digitaalisuuden ja sen ilmiöt ja itsensä osana digitaalista yhteiskuntaa. Lopulta sekä kasvokkain tapahtuvassa nuorisotyössä että digitaalisessa nuorisotyössä on kyse samojen päämäärien tavoittelemisesta ja nuorten toimijuuden vahvistamisesta. On myös tunnistettava se, että digitaalisuus ei vastaa kaikkien nuorten tarpeisiin, kuten ei kasvokkain tapahtuva nuorisotyökään, eikä se ainakaan toistaiseksi korvaa nuorisotyön muita muotoja, mutta auttaa nuorisotyötä vastaamaan monipuolisemmin nuorten palvelutarpeisiin.

Verkkokohtaamisessa usein haastavinta on se, että puuttumaan jäävät tunnetiloja kuvaavat eleet ja ilmeet, joita emojiien käyttö ei täysin korvaa. Raili Gothónin (2020, 92-93) mukaan luottamus rakentuu henkilökohtaisten kohtaamisten myötä ja siksi luottamussuhteen rakentuminen vie aikaa. Ihmisellä on tarve tulla kuulluksi, ja empaattinen työote mahdollistaa läsnä olevan kohtaamisen. Empaattisuudella tarkoitetaan kykyä myötäelää ja ymmärtää keskusteltava asia toisen ihmisen näkökulmasta.

Tietysti on hyvä myös tarkastella sitä, millaisia keskusteluja ja toimintatapoja verkkoon halutaan viedä. Nuoren on aina tiedettävä, että hän keskustelee nuorisotyön ammattilaisen kanssa, ja toimijan on määriteltävä se, millä tasolla keskustelua halutaan ja voidaan verkossa käydä. Kokemukseni koronapandemia-ajalta on, että kun nuorilta vietiin mahdollisuus tuttuun ja turvalliseen tapaamiseen nuorisotilalla, siirtyi keskustelu tutun nuorisotyöntekijän kanssa verkkoympäristöön. Tämä toisaalta helpotti yhteydenpitoa, mutta myös kuormitti osaa nuorisotyöntekijöistä, jotka kokivat, että heidän tulee olla nuorten tavoitettavissa aina, kun tarve on. Pandemia-aika on tietysti ainutlaatuinen kokemus, mutta nämä kokemukset myös kertovat siitä, että verkossa tapahtuva nuorisotyö on luonteeltaan hektisempää ja hetkessä tapahtuvaa, ainakin jos pyrkii vastaamaan nuorten tarpeisiin keskustella ja olla yhteydessä.

2.3 Mediakasvatuksesta digitaaliseen lukutaitoon

Mediakasvatus on kulkenut nuorisotyön rinnalla pitkään, aina 1960-luvun nuorten elokuvailloista alkaen. Tärkeä roolinsa on ollut myös erilaisilla mediatyöpajoilla, joita perustettiin erityisesti 1990-luvulla ehkäisemään nuorisotyöttömyyttä. Nuorisotyön ja

median suhteen merkitys on ollut vahva erityisesti sosiokulttuurisen innostamisen ja yhteiskunnallisen toiminnan kontekstissa. 1980-luvun teknologinen kehitys vei eteenpäin myös mediakasvatusta. Käsitys yleisöstä muuttui, ja massan sijaan se nähtiin yksilöllisiä valintoja tekevänä. Nuorten mediakasvatuksessa korostuivat itsehallinnan ja -kriittisyyden taidot. (Kotilainen & Rantala 2008, 64-65)

Nuorisotyön kasvatuksellisen luonteen tulee näkyä myös digitaalisessa nuorisotyössä. Nuorten tapa käyttää sosiaalista mediaa ja erilaisia digitaalisia ympäristöjä on luonteva ja osa erityisesti Z-sukupolven luontaista toimijuutta. Tarve median kriittiselle tarkastelulle sekä digitaalisen lukutaidon omaksuminen ei ole kuitenkaan teknologian kehittymisen myötä kadonnut, oikeastaan päinvastoin. Mitä enemmän vietämme aikaa verkossa, sitä enemmän tarvitsemme välineitä tietotulvan käsittelyyn, ja nuorisotyöntekijöille mediakasvatuksellisia valmiuksia digitaaliseen nuorisotyöhön.

Kotilaisen ja Rantalan (2008, 64) mukaan nuorten taitavasta median käytöstä huolimatta aikuista tarvitaan edelleen ohjaamaan keskustelua mm. arvokysymyksissä sekä pohtimaan median tekemiä valintoja. Suvi Tuomisen (2014, 47) mukaan mediakasvatus nuorisotyössä on luonnollinen osa nuorten omaa mediakulttuuria. Nuorisotyöntekijän mediakasvattajuus lähtee oman mediasuhteen tarkastelusta ja siitä, miten se omaan työhön heijastuu. Kiinnostus nuorten mediakulttuuriin helpottaa omaksumaan ja hahmottamaan nuorten elämässä tyypillisiä, verkkoon linkittyviä ilmiöitä.

Nuorten mediataitoja voidaan tukea pedagogisesti eri tavoin: kannustamalla itse tekemiseen, tutustumalla valmiisiin mediatuotantoihin ja niiden ilmaisukieleen sekä tutkimalla omaa mediasuhdetta osana ympäröivää mediamaisemaa. Osana nuoren

kehittyviä kansalaistaitoja tulisi tukea mediakriittisen ajattelun syntymistä, tietoisuutta nuoren omista vaikutusmahdollisuuksista sekä kykyä toimia ja tuottaa mediaan omia sisältöjä. (Kotilainen & Rantala 2008, 70-71)

Mediakasvatukselle nuorisotyössä voidaan asettaa erilaisia tavoitteita. Sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta mediakasvatuksen tavoite on ennen kaikkea vahvistaa nuoren omaa ääntä ja osallisuutta sekä kasvattaa nuorta hänen media- ja ilmaisutaidoissaan sekä ohjata kriittiseen ajatteluun. Teknologisen vuorovaikutuksen näkökulmasta media on viestintäväline tai kohtaamistila verkossa, jolloin nuori kohdataan hänelle luontaisessa toimintaympäristössä. Nämä tavoitteet voivat kuitenkin myös limittyä, jolloin media voi olla joko väline tai sisältö. (Kotilainen & Rantala 2008, 69-70)

Mediakriittisyyden opettaminen teknologisoituvana aikana on erityisen tärkeää. Juha Herkman (2007, 39) kuvaa jo vuonna 2007 *”mediakulttuurin olevan nykynuorten minuuksien ytimessä”*. Yhteiskunnallisessa viitekehyksessä kriittinen näkökulma kohdistuu siihen, miten mediaa tuotetaan ja kulutetaan. Kriittisyys on ennen kaikkea tietoa siitä, miten media toimii, millaiset sen rakenteet ovat ja millaisista toimijoista sen taustatekijät koostuvat. Kriittisen mediakasvatuksen rooli on opettaa näkemään ja tunnistamaan niitä toimintatapoja, käytötapoja ja mahdollisuuksia, joita media tarjoaa. (emt. 47)

Puhuessaan kriittisyydestä Herkman (2007, 35, 38) muistuttaa sen tarkoittavan erityisesti kyselevää ja avointa suhtautumista tiedon syntymiseen; kriittisyyden ei tarvitse välttämättä olla vain kielteistä, vaan se auttaa omaksumaan uusia näkökulmia. Yhteiskunnallisen tiedostavuus kasvaa ja yhteisöllinen vastuu lisääntyy kriittisen kasvatuksen myötä, kun yksilön valmiudet tarkastella häntä ympäröivää maailmaa vahvistuvat.

Lasse Siurala (2020,11) jakaa nuoret kahteen eri kategoriaan digitaalisen median käyttäjinä: välittömän vapaa-ajan ärsykkeiden etsijöiksi ja identiteetin etsijöiksi vertaisten kautta. Ensimmäisen kategorian nuoret ovat uuden edessä kokeilunhaluisia ja haluavat nopeita tuloksia kokeiluistaan. Toisen kategorian nuoret luovat erilaisia versioita identiteetistään, jakavat niitä sosiaalisessa mediassa ja odottavat vertaisten palautetta. Kaiken tämän tavoitteena on lopulta päästä yhteen yhtenäiseen identiteettiin. Sosiaalisen median kanavat antavat mahdollisuuden molemmille nuorten käyttäjäryhmille. Vastatakseen tarpeeseen nopeista ärsykkeistä, muokkautuu digitaalinen media yhä visuaalisemmaksi ja kokemuksellisemmaksi. Älypuhelinajan aikakautena sosiaalinen media on välittömästi saatavilla, mikä vahvistaa sen otetta käyttäjistä.

Danah Boyd (2014, 80) muistuttaa kuitenkin myös sosiaalisen median aktivoivasta sosiaalisesta vaikutuksesta. Vaikka nuoret ovat voimakkaasti kiinnittyneitä sosiaalisen median yhteisöihin, on useimmiten koukuttavin elementti toisten nuorten seura tai reaktiot. Boydin mukaan nuoren pääasiallinen syy liittyä ja pysyä yhteisöllisissä kanavissa on harvoin esimerkiksi teknologiaan sidottu riippuvuus tai vanhempien kieltojen uhmaaminen. Verkko on vain yksi väline nuorille vahvistaa yhteisöllisyyttä sekä viettää aikaa muiden nuorten kanssa, eikä sitä pitäisi rinnastaa niin sanottuun oikeassa maailmassa tapahtuvaan kohtaamiseen. Nuorilla on tarve sosiaalisiin verkostoihin, jotka mahdollistavat yhteydenpidon nuorten omilla säännöillä. Nuorten sitoutuessa käyttämiinsä verkkoympäristöihin ja sosiaalisen median kanaviin, he kontrolloivat omaa elämäänsä informaaleissa oppimisympäristöissä ja määrittelevät sitä kautta sosiaalista suhdettaan yhteiskuntaan.

Mitä enemmän nuorille sallitaan mahdollisuuksia päästä tiedon äärelle ja yhteys muihin ihmisiin, sitä enemmän he omaksuvat tietoa siitä, miten toimia vaihtelevissa tilanteissa. Nuorista puhutaan usein diginatiiveina viitaten heidän luontevaa tapaansa käyttää verkkoympäristöjä muusta kohtaamisesta erottelematta. On kuitenkin muistettava, että huolimatta teknologisesta näppäryydestä, on erityisen tärkeää vahvistaa nuorten medialukutaitoa ja -kriittisyyttä. (Boyd 2014, 84-85, 92, 176)

Muuttuvan teknologian aikakautena, nuoria voidaan kuvailla *aikaisen omaksujan* termillä mitä tulee teknologisiin uudistuksiin. Toisaalta Siuralan (2020) mukaan nuoret ovat myös *identiteettiretkelijöitä*, mikä tekee heistä riippuvaisia sosiaalisesta mediasta ja siitä, miten yksilö rakentaa sosiaalisen median kanavissa omaa identiteettiään. Molemmissa rooleissa on hyötynsä, mutta myös haasteensa. Yksi haasteista on digitaalinen kuilu, jota ei kuitenkaan tule nähdä pelkästään teknologian aiheuttamana haasteena, vaan myös yhteiskunnallisena kysymyksenä. Samat haasteet, jotka aiheuttavat yhteiskunnallista eriytymistä, aiheuttavat myös digitaalisen kuilun muodostumista. Jos nuorella on puutteelliset digitaaliset taidot, tulee hän muita todennäköisemmin kokemaan häirintää Internetissä.

Kotilaisen (2008, 143-144) mukaan yksilön mediasuhteessa on aina mahdollisuus joko myönteiseen tai kielteiseen kehitykseen. Yksilö muokkautuu sen mukaisesti, miten hän rakentaa itseään ympäröivää maailmaa. Mediataidot ovat yksi tärkeä osa yksilön elämänhallintaa ja ne liittyvät kiinteästi niin elämänhallinnan kuin yhteiskunnallisen osallistumisen osa-alueille. Nuoren oma toimijuus erilaisissa mediaympäristöissä antaa pohjan myös identiteetin rakentumiselle.

Nuorten digitaalinen mediakulttuuri luo uusia tapoja nuorten identiteettityölle sekä kansalaisuuden vahvistamiselle. Myös Kotilainen ja Rantala (2008, 55-58) tunnistavat neljä erilaista nuorten kansalaisidentiteettityyppiä suhteessa mediaan. Kansalaisidentiteetti voidaan nähdä määrittävän toimijuuden sekä yhteisöihin ja yhteisiin asioihin liittymisen kautta. *Etsijä-identiteetin* omaava nuori ei ole vielä löytänyt itselleen sopivaa vaikuttamisen areenaa eikä hän välttämättä usko mahdollisuuksiinsa vaikuttaa hänelle tärkeisiin asioihin. Etsijä-identiteetin nuoria yhdistää kuitenkin valmius omaehtoiseen kansalaistoimijuuteen silloin, kun sopiva vaikuttamisen areena löytyy. *Lähipiiriläiset-identiteetin* nuoret puolestaan ovat toimijoita yleensä omissa vertaisryhmissään, mikä on heille riittävä toimijuuden laajuus. Suhteessaan mediaan he kokevat olevansa lähinnä kohde enemmän kuin toimija. *Viestijä-identiteetin* omaavat nuoret puolestaan ovat aktiivisemmin mukana julkisella kentällä rakentamassa toimijaidentiteettiään. Viestijä-identiteetin omaava nuori osaa selkeämmin kuvata omaa toimijuuttaan sekä teknologian käyttöönsä. *Aktivisti-identiteetin* nuori on toimijana aktiivinen ja vahva osallistuja, joka uskoo omiin mahdollisuuksiinsa vaikuttaa asioihin sekä omaa siihen tarvittavat mediataidot.

Edellä mainitut nuorten kansalaisidentiteetit voivat myös kehittyä, muuttua tai toimia limittäin, sillä nuorten aktiivinen tai passiivinen toimijuus ovat alttiita muutoksille. Nuorille on tyypillistä etsiä heille sopivia toiminnan tai vaikuttamisen väyliä, jotka muokkaavat heidän toimijuuttaan. Digitaaliset toimintaympäristöt mahdollistavat sen, että nuori voi muuttua passiivisesta aktiiviseksi toimijaksi löytäessään väylän vaikuttaa hänelle merkitykselliseen asiaan, tai väylän ilmaista omia ajatuksiaan. Nuorten kansalaisidentiteettejä suhteessa mediaan tulisi siis tarkastella ennen kaikkea osana nuorten omaa mediakulttuuria sekä siihen liittyviä alakulttuureja. Nuorten osallisuuden ja

osallistumisen muodot ovat monipuolisia ja ne tulisi nähdä tiukemmin osana yhteiskunnallista osallisuutta. (emt. 60)

Euroopan Unionin koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluneuvosto on hyväksynyt digitaalista nuorisotyötä koskevat päätelmät marraskuussa 2019. (Verke 2020) Päätelmässä nostetaan esille digitaalisen lukutaidon tärkeys osana 2000-luvulla tarvittavia taitoja osana nuoren jokapäiväistä elämää. Haasteena päätelmässä nähdään digitaalinen kuilu, jonka poistamiseen myös nuorisotyön tulisi sitoutua. Digitaalisen kuilun poistamisella mahdollistetaan nuorille tasavertaiset toimijuuden mahdollisuudet taustasta huolimatta. Nuorisotyö nähdään ympäristönä, joka mahdollistaa nuorille osallisuuden toimintaan, jossa on mahdollista kehittää digitaalisia taitoja sekä medialukutaitoa, ja jonka on mahdollista huomioida myös ne nuoret, joiden teknologiset taidot kaipaavat tukea.

Digitaalisen nuorisotyön päätelmässä nuorisotyölle annetaan keskeinen rooli nuorta aktivoivana ja yksilön identiteettiä vahvistavana tahona. Nuorisotyölliset menetelmät voivat auttaa nuorta käsittelemään näkemäänsä, kun hän on kohdannut esimerkiksi vihapuheeseen tai verkkokiusaamiseen liittyviä ilmiöitä. Digitaalisuuden kehittyminen vaatii kuitenkin kehitystä myös nuorisotyöltä, jossa digitaalisuus poteroituu usein sosiaalisen median kanavien käyttöön. Siksi myös nuorisotyön olisi vastattava kehityskulkuun, jossa digitaalinen ja fyysinen maailma ovat yhä lähempänä toisiaan, sekä huolehdittava nuorisotyöntekijöiden riittävästä osaamistasosta digitaalisuuteen liittyen.

Digitaalinen lukutaito on yksi lukutaidon osa ja se voidaan ymmärtää yleisenä teknologisenä lukutaitona, joka pitää sisällään monilukutaidon sekä tiedonhakutaidot. (Renee & Hobbs 2018, 402) Uusien teknologioiden kehittymisen myötä muuttuvat myös

ihmisten tavat kommunikoida, oppia, työskennellä ja hallita ympäristöään. Ei riitä, että osaamme luovia uudenlaisissa teknologissa ympäristöissä, vaan meidän tulee myös tunnistaa tavat käyttää niitä oikealla tavalla. Puutteellinen digitaalinen lukutaito vaikuttaa muun muassa siihen, miten täysivaltaisesti koemme yhteiskunnallisen osallisuutemme. (Meyers, Erickson & Small 2013)

Käsitteenä digitaalinen lukutaito on syntynyt 1990-luvulla kuvaamaan verkossa Internetin kautta tapahtuvaa tiedonhankintaa, joka tapahtui lähinnä koulun oppimiskontekstissa. Myöhemmin termi on laajentunut sisältämään myös kulttuurisen ja kansalais- sekä taloudellisen osallisuuden. Nykyään digitaalisen lukutaidon ei katsota olevan vain koulussa opittava ja opetettava taito, vaan sen kehittyä myös informaaleissa oppimisympäristöissä. Kumpikin, sekä formaali että informaali, oppimisympäristö tulisi tunnistaa osaksi digitaalisen lukutaidon kehittymistä. (Meyers, Erickson & Small 2013)

Tässä työssä digitaalinen lukutaito määritellään kriittisen mediakasvatuksen ja viestintänäkemyksen kautta. Nuorisotyössä digitaalisen lukutaidon vahvistaminen on osa kansalaisyhteiskunnallista kasvatusta, ei vain teknisen mediankäytön opettamista. Näiden tavoitteiden sitominen ja konkreettinen toteuttaminen nuorisotyön kentässä on osin haasteellista. Vaikka nuorisotyön perustehtävä on kasvatuksellinen, on kasvatustyön tapahduttava nuorisotyön näköisin keinoin, nuoren vapaa-ajalla. Nuorisotyöntekijän on tutkittava myös omaa mediakasvattajan rooliaan, sillä nuorisotyön keskiössä on tekemällä oppiminen.

Juha Suorannan (2007, 223) mukaan kriittisen mediakasvatuksen lähtökohtia ovat yksilöiden omat kokemukset ja arvot, joiden perustaa arvioidaan kriittisesti yhdessä muiden kanssa ja näin luodaan ”tiedostava ja refleктоiva maailmasuhde”. Kaiken

toiminnan taustalla on tavoite nuorten yhteiskunnallisen toimijuuden lisäämiseen. Toisaalta yhteiskunnallisen toimijuuden lisääminen vaatii myös teknologista vahvistamista. Nuorten teknologiasuhde on vasta kehittymässä ja kriittiseen ajatteluun ohjaaminen on tärkeä kasvatuksellinen tehtävä. Nuorten medialukutaidon vahvistaminen auttaa ymmärtämään mediasisältöjä ja rakenteita niiden takana. Tiedon määrä on valtava ja vaatii taitoa tulkita. Medialukutaito on ensimmäinen askel oppimiseen. Yhä enenevässä määrin kasvavat myös vaatimukset teknologiselle osaamiselle. Erilaiset sovellukset ja teknologiset ratkaisut eivät välttämättä ole saavutettavia kaikille nuorille, jos he eivät ole saavuttaneet tarvittavia taitoja niitä käyttääkseen. Siksi nuorten kannustaminen ja kasvattaminen sekä median ymmärtämiseen että käyttämiseen on tärkeää jo varhaisesta iästä alkaen. ((Boyd 2014, 181-183)

2.4 Yhteenveto

Nuorisotyö on ajassa elävää työtä ja vaikka nuorisotyön perinteiset muodot eivät ole menettäneet merkitystään, on suunnattava katse uusiin työmuotoihin, joissa digitaalisuus on väistämättä vahvasti läsnä. Aihetta ei kuitenkaan voi tarkastella ilman, että suhtautuu osin kriittisesti siihen, miten digitaalinen nuorisotyö sulautuu osaksi arkista nuorisotyötä, jossa keskiössä on nuorten kasvokkain kohtaaminen. Työtavat kuitenkin muuttuvat, ja esimerkiksi nuorisotyöllinen verkossa tapahtuva pelitoiminta kerää helposti enemmän nuoria virtuaalisen yhteisen pöydän ääreen kuin mitä nuorisotilassa fyysisesti tapahtuva pelaaminen. Lisäksi jos halutaan lisätä ja vahvistaa nuorten digitaalista lukutaitoa myös vapaa-ajalla tapahtuvissa toiminnoissa, voi nuorisotyö parhaimmillaan mahdollistaa esimerkiksi nuorten omaehtoisia mediaryhmiä. Digitaaliselle nuorisotyölle tulee kuitenkin antaa tilaa kehittyä muun nuorisotyön ohella. Usein digitaalinen nuorisotyö jää

yläkäsitteeksi sen vuoksi, ettei sen luonnetta ja toimintaa avata strategian tasolle. Mikään toiminta ei kuitenkaan voi pitkäjärteisesti kehittyä ilman, että sen suunnitteluun ja toteutukseen varataan aikaa ja riittävästi resursseja.

Osallisuus ja nuorten osallistaminen ovat tärkeässä roolissa, kun mietitään digitaalisen nuorisotyön muotoja. Useimmiten digitaalinen nuorisotyö jaetaan sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan tiedottamiseen, verkossa tapahtuvaan pelitoimintaan sekä tiedottamiseen eri alustojen kautta. Millaista verkkokohtaamista nuoret haluavat, ja mikä palvelee heitä parhaiten? On punnittava, että mikä kunkin toimijan digitaalisessa nuorisotyössä on riittävä taso ja millaisiin toimintoihin se jaetaan. Kun nuorisotyössä puhutaan osallisuudesta, puhutaan usein erityisesti niiden nuorten tavoittamisesta, jotka eivät kuulu palvelun piiriin. Nuoret jaotellaan tämän perusteella aktiivisiin ja passiivisiin nuoriin. Digitaalisen nuorisotyön kautta voimme jossain määrin tavoittaa myös niitä nuoria, jotka eivät osallistu fyysisesti nuorisotilan toimintaan, mutta tavoitammeko edelleen vain aktiivisesti osallistuvat nuoret?

Nuorisotyössä yhteisöllisyys ja sille edellytysten antaminen on tärkeä arvo. Siksi onkin kiinnostavaa tarkastella nuorisotyöntekijöiden ajatuksia yhteisöllisyyden luomisesta verkkotyössä, ja miten verkko antaa siihen mahdollisuuksia. Suhtautuminen digitaaliseen nuorisotyöhön vaihtelee nuorisotyöntekijöiden keskuudessa, ja osin luonnollistakin on, että nuoremman sukupolven työntekijät kokevat digitaalisuuden luontevana osana nuorisotyötä. Jos miettii tulevaisuuden työtapoja, voisi ajatella, että jatkossa nuorisotyötä tehdään ainakin osittain hybridimallilla, jolloin työtä tehdään osin fyysisissä tiloissa ja osin verkossa.

Verkossa tapahtuva nuorisotyö on kuitenkin myös nuorisotyöllinen oppimisympäristö, jonka kohderyhmä ja käyttötarkoitus tulee rajata tarpeen mukaan. Oppimisympäristön ymmärrän tässä kohtaa Juha Niemisen (2008, 28) määrittelemällä tavalla:

Nuorisotyössä oppimisympäristöksi voidaan jäsentää sellainen nuorisotyön yleisiä tehtäviä toteuttava toimintakokonaisuus, joka sisältää kasvatustavoitteen, oppimisympäristön rakenteelliset tekijät (...) sekä pedagogisen menetelmän. Nuorisotyön oppimisympäristö on siten tavoitteellinen kokonaisuus, joka sisältää ideat toiminnan tarkoituksesta ja menettelytavoista sekä ratkaisut käytettävistä rakenteista.

Nuorisotyön oppimisympäristöt mahdollistavat oppimisen tilaisuuksia, yhdessä olemista, tekemistä ja kokemista. (Nieminen 2008, 39) Miten tämä kokemus on siirrettävissä digitaalisiin työmuotoihin, jotta vältetään nuorisotyölle liian formaaleilta oppimisympäristöiltä?

Tutkimuksellani pyrin saamaan näkyvään muotoon sen, miten nuorisotyöntekijä sanoittaa verkkokohtaamisen ja miten se eroaa kasvokkain tapahtuvasta kohtaamisesta. Miten vuorovaikutuksen muodot muuttuvat ja millaisia taitoja tulevaisuuden nuorisotyöntekijä tarvitsee, kun työ siirtyy enemmän verkkoon. Tutkimuksen ytimen voi kiteyttää kysymyksiin:

Millaisia kohtaamisia verkkonuorisotyössä toteutuu ja millaisia käytäntöjä pandemia-aikana syntyi nuorten tavoittamiseen?

Millaisia digitaalisia lukutaitoja nuorisotyöntekijä tarvitsee nuorten kohtaamiseen verkossa?

3 METODOLOGISIA NÄKÖKOHTIA

Tämän tutkimuksen tutkimusstrategiana on tapaustutkimus ja aineiston keruutapana teemahaastattelu. Tässä luvussa kerron tutkimuksen taustan ja toteutuksen. Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää verkkokohtaamisen luonnetta, jotta nuorille voidaan jatkossa tarjota kohdennetumpia ja saavutettavimpia palveluita. Tutkimusta tehdessäni olen sitoutunut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan määrittelemiin tutkimuseettisiin ohjeisiin. (TENK 2012)

3.1 Tutkimuksen tausta

Tutkimuksen lähtökohtana on maaliskuussa 2020 alkanut koronapandemian aiheuttama poikkeustila, jonka seurauksena Turun nuorisopalvelut siirtyi toteuttamaan monen muun kunnan tavoin laajennetusti digitaalista nuorisotyötä verkossa nuorisotilojen sulkeuduttua. Turun nuorisopalveluiden palveluksessa kolmessa eri yksikössä työskentelee noin 80 nuorisotyöntekijää, joista alueellisen nuorisotyön yksikön työntekijöiden osuus on 35 ohjaajaa. Turun nuorisopalvelujen vuosiraportti (2020) kertoo, että normaalioloissa tavoitamme noin 250 000 nuorta vuosittain eri palveluiden parissa. Koronavuosi 2020 näkyi vähentyneenä kohdattujen nuorten määränä, mutta toisaalta yksilöllisten kohtaamisten määrä kasvoi lähes 5000 nuoreen. Verkon kautta tapahtuva nuorisotyö tavoitti lähes 20 000 nuorta. Nuorisotyöntekijät kohtasivat nuoria Sekasin-chatissa, nettinuorisotalo Netarissa, nuorisopalvelujen omissa somekanavissa sekä pelitoiminnassa. Turun kokonaisväkilukumäärä tammikuun lopussa oli lähes 195 000 henkeä. Tästä nuorisolain

mukaisesti nuoriksi määrittelmien 0-29-vuotiaiden osuus on noin 72 000 henkeä. (Turun kaupunki 2021)

Tarkastelen tässä tutkimuksessa erityisesti alueellista, avointa nuorisotyötä, koska pandemia-aikana työnkuvani painottui alueellisen nuorisotyön yksikössä kolmen digitaalista nuorisotyötä tekevän tiimin vetämiseen. Tiiminvetäjänä tehtäväni oli yhdessä tiimin kanssa miettiä erilaisille digitaalisille alustoille sopivia nuorisotyöllisiä kohtaamistapoja. Yksi tiimeistä keskittyi pelaamiseen verkossa, toinen sisältöjen tuottamiseen nuorille eri somekanavissa ja kolmas yksilö- ja ryhmäkeskustelujen käymiseen nuorten kanssa Netari-verkkonuorisotalossa. Tiiminvetäjäyys herätti kiinnostuksen verkkokohtaamisen laadusta ja vuorovaikutuksen lisäämisestä nuorisotyöntekijän ja nuoren välillä. Tutkimusmetodiksi valikoitui tapaustutkimus, koska halusin syventää ymmärrystä aiheesta teemahaastattelemalla viittä koronapandemia-aikana tiiviisti digitaalista nuorisotyötä tehnyttä nuorisotyöntekijää, joilla kaikilla on jo työkokemusta nuorisotyön kentältä ja jotka olivat mukana korona-ajan digitaalisissa tiimeissä. Pyrin valitsemaan haastateltavat sen mukaan, että heidän osaamisensa ja taustansa täydentäisivät toisiaan, jolloin pienestä haastattelujoukosta huolimatta saisin mahdollisimman kattavan kuvan nuorisotyöntekijän näkemyksistä verkkokohtaamisesta ja vuorovaikutuksesta. Haastateltavista neljä olivat mukana tiimissä, jonka tiiminvetäjänä toimin.

Koronapandemia vaikutti myös haastattelujen toteuttamiseen. Yhden teemahaastatteluista toteutin lähihaastatteluna ja neljä muuta etäyhteyden välityksellä. Kaikki haastattelut on tallennettu ja myöhemmin litteroitu aineiston analysoimiseksi. Haastateltavilta on pyydetty kirjallinen suostumus haastattelujen tallentamiseen. Haastattelujen pituuksissa oli eroja:

pisin haastatteluista kesti tunnin ja lyhin 15 minuuttia. Yhteistä vastauksille oli vahva nuorisotyöllinen näkökulma. Haastateltavat tulkitsivat verkkokohtaamista ja digitaalista lukutaitoa nuorisotyön näkökulmien kautta. Tuloksia analysoin haastattelussa nousseiden teemojen kautta sekä tulkitseen vastausten toistuvuutta ja tämän kautta yleistettävyyttä.

Valintani oli tehdä haastattelut yksilöhaastatteluna, jotta voin tarvittaessa palata haastateltavan vastauksiin haastatteluhetkellä, ja myös siksi, että jokainen haastateltava saisi rauhassa miettiä omaa näkökulmaansa verkkokohtaamisen luonteesta.

Teknisesti haastattelut sujuivat hyvin. En pitänyt etähaastatteluja ihanteellisena ratkaisuna, mutta toisaalta haastateltavani olivat teknisesti kykeneviä etähaastatteluun ja korona-aika on totuttanut tehokkaaseen etätyöskentelyyn. Jälkeenpäin ajateltuna etähaastattelut olisi pitänyt tehdä kamerayhteys auki, jolloin olisin saanut vielä paremman kontaktin haastateltaviin. Huomasin lähi- ja etähaastatteluissa sen eron, että kasvokkain tapahtuneessa haastattelussa kysyin spontaanisti enemmän sekä lisä- että tarkentavia kysymyksiä. Olin haastateltaville entuudestaan tuttu, minkä uskon edesauttaneen luomaan keskustelemaan ilmapiirin heti alkuun. Jokaisella valitulle haastateltavalle digitaalinen nuorisotyö on tuttu sekä käsitteenä että käytännön työn kautta. Siitä lähtökohdasta olisin toivonut vastauksiin vielä enemmän syvempää pohdintaa siitä, mitä verkkokohtaaminen nuorisotyöntekijän näkökulmasta on.

3.2 Tapaustutkimuksen ja teemahaastattelun käyttö tutkimuksessa

Tapaustutkimuksessa tutkimuskohde voi koostua joko yhdestä tai useammasta tutkijaa kiinnostavasta asetelmasta. On kuitenkin pystyttävä määrittelemään, miksi tutkimuksen

kohteeksi valittu tapaus on tavoiteltavan tiedon kannalta tärkeä ja mitä uutta saavutetaan. (Vilkka, Saarela & Eskola 2018, 192) Piekkarin ja Welchin (2020, 209) mukaan tapaustutkimus voidaan määritellä monin eri tavoin, mutta yhteistä näille määritelmille ovat aineiston runsas määrä sekä tapausten tarkastelu niiden luonnollisessa ympäristössä. Tapaustutkimuksessa tarkastellaan ajankohtaisen ilmiön luonnetta siinä ympäristössä, jossa se tapahtuu. Yksittäistapaustutkimuksesta voidaan puhua esimerkiksi silloin, kun tutkijan katse kohdistuu poikkeukselliseen tai harvinaiseen tapaukseen, jota on tarpeen verrata aiemmin vallinneeseen tilanteeseen. (emt. 2020, 212-213)

On tärkeää pohtia, miten tutkimuskohteeksi valittu tapaus vastaa siihen, millaista tietoa halutaan saavuttaa. Tutkimuskohteen valinnassa voi noudattaa neljän kohdan kriteeristöä, joiden mukaan tapaus määritellään. Tapaus voi olla a) *tyypillinen, jolloin sen tulokset ovat vertailtavissa samantyyppisiin ilmiöihin*, b) *tapaus, jolla voidaan testata teoriaa*, c) *tapaus, joka kertoo jotain uutta ilmiöstä*, d) *täysin uusi ilmiö* tai e) *esimerkkitapaus*. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan pandemia-ajan ilmiötä, jossa nuorisotyön perinteiset muodot siirtyivät kiinteämmin digitaalisille alustoille. Ilmiönä digitaalinen nuorisotyö ei ole uusi, mutta kiinnostavaa on, mitä tapahtuu silloin, kun fyysisesti tapahtuva kohtaaminen jää kokonaan pois. Keskeistä tapaustutkimuksessa on se, että se pyrkii vastaamaan kysymyksiin *miksi, miten, mitä ja minkä takia*. Näihin kysymyksiin on mahdollista saada vastaus, kun ilmiötä tarkastellaan sen toimintaympäristössä. Tutkijan on tiedettävä, mitä hän haluaa tutkimuksellaan kuvata tai ymmärtää. (Vilkka, Saarela & Eskola 2018, 192-193) Tässä tutkimuksessa halutaan kuvata sitä, miten nuorisotyöntekijä sanoittaa sekä kohtaamisen että digitaalisen kohtaamisen ja mitä eroja niiden välillä on nähtävissä. Jokainen haastateltu nuorisotyöntekijä kohtasi kevään 2020 aikana nuoria vain verkon

välityksellä. Tämän kokemuksen perusteella nuorisotyöntekijät sanoittivat näkemystään kohtaamisen laadusta.

Aineiston keruutavaksi valikoitui teemahaastattelu, sillä pidin menetelmää valitessani tärkeänä haastattelun keskustelevaa ja vuorovaikutuksellista luonnetta. Tältä osin haastattelut onnistuivat hyvin. Jokaisessa haastattelussa säilyi keskusteleva, luonteva ote, jota edesauttoi se, että tunsimme haastateltavien kanssa entuudestaan. Vaikka olin laatinut haastattelukysymykset etukäteen, olivat kysymykset kuitenkin teemoitettu tutkimusaiheen alle ja haastateltavat saivat vapaasti kertoa ajatuksiaan teeman ympäriltä. Kysymyksillä ei myöskään ollut tiettyä järjestystä, vaan ne esitettiin sopivissa kohdissa keskustelua mukaillen. Puusan (2010, 112) mukaan teemahaastattelu sopii tiedonkeruumenetelmäksi silloin, kun oletetaan, että haastateltavalla itsellään on kokemusta käsiteltävästä aiheesta. Jokainen haastateltavistani oli tehnyt verkkonuorisotyötä jo ennen pandemia-ajan alkamista ja jokaisella heistä oli hyvä käsitys siitä, mitä verkkonuorisotyöllä ja digitaalisella nuorisotyöllä tarkoitetaan. Tutkijan tehtävä on tutustua etukäteen jo tehtyyn tutkimukseen ja kirjallisuuteen aiheesta. Teemahaastattelun metodisiin ominaisuuksiin kuuluu lähtökohtien ja teemojen päättäminen ennalta. Näin tutkija voi ohjata haastattelua, mutta ei johda sitä. Teemahaastattelussa korostuvat haastateltavien tulkinnat ja se, millaisia merkityksiä he antavat käsiteltävälle asialle.

Hirsjärvi ja Hurme (2010, 34-35, 36) näkevät haastattelun sopivan monipuolisesti erilaisiin tutkimuksiin sen muunneltavuuden takia. Haastattelu sopii menetelmäksi silloin, kun tutkija haluaa antaa haastateltavalle mahdollisuuden vapaaseen keskusteluun, jossa haastateltavalla on parhaimmillaan aktiivinen rooli. Haastattelijalle teemahaastattelu on joustava työkalu, joka mahdollistaa keskustelun syventämisen ja täsmentämisen

lisäkysymyksillä sekä haastateltavan motivoimisen silloin, kun haastattelu ei tunnu lähtevän käyntiin. Teemahaastattelu ei varsinaisesti sido tutkijaa jonkin tietyn tutkimusstrategian käyttöön, vaan mahdollistaa tiedonkeruun tiettyjen teemojen ympärillä. Tutkijan aktiivinen rooli jää vähemmälle huomiolle, kun painopiste on haastateltavan mielipiteissä ja tulkinnoissa. (emt. 48)

Tutkijalta haastattelu tiedonkeruumenetelmänä vaatii hyvää taustatyötä, aihepiiriin paneutumista sekä kiinnostusta vuorovaikutukselliseen kommunikointiin haastateltavien kanssa. Haastattelijan on kyettävä herättämään luottamus haastattelutilanteessa ja varmistettava, että haastateltava kokee ilmapiirin turvalliseksi. Kiinnostus toiseen ihmiseen ja hänen mielipiteisiinsä on tärkeää. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 68-89) Anu Puusan (2020, 103-104, 106) mukaan haastattelun tavoite on auttaa tutkijaa tekemään vakuuttavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Edellytys tulkintojen tekemiselle on, että haastattelut nauhoitetaan. Vaikka haastattelu sopiikin menetelmänä moniin eri tarkoituksiin, on sitä käytettäessä harkittava sen sopivuutta kokonaisuutta ajatellen. On pystyttävä perustelevaan, miksi juuri haastattelu on tässä tutkimuksessa tiedonkeruun menetelmänä. Kun haastattelua käytetään tiedonkeruuseen, on yleensä kyse etukäteen suunnitellusta näytteestä ja kokemusperäisen tiedon keräämisestä. Haastateltavat valitaan sen mukaan, että heidän tietonsa ja kokemuksensa täydentävät parhailta osin tutkittavaa ilmiötä. Haastateltavat täydensivät toisiaan muun muassa nuorisotyön ammatillisen kokemuksen sekä digitaalisen nuorisotyön kokemuksen kannalta hyvin. Osa haastateltavista oli toiminut nuorisotyöntekijänä jo pitkään, osa oli uransa alkutaipaleella, jolloin peilaus omiin kokemuksiin tapahtuu eri lähtökohdista. Jokaista haastateltavaa kuitenkin yhdisti kiinnostus ja harrastuneisuus digitaalisiin alustoihin myös vapaa-ajalla.

Haastattelijana on tärkeää huomioida, että haastattelun ilmapiiri on tarpeeksi luottamuksellinen hyvän keskustelun aikaansaamiseksi. On kuitenkin myös otettava huomioon, että vastaukset eivät aina välttämättä edusta haastateltavan omaa mielipidettä, vaan hän mukailee yleisesti hyväksytyjä mielipiteitä. Yksi luottamukselliseen ilmapiiriin vaikuttava tekijä on yhteinen kieli. Haastattelijan käyttämä liian teoreettinen kieli saattaa etäännyttää haastateltavan aiheesta. (Puusa 2020, 108) Puusan (2020, 113) mukaan teemahaastattelussa tulee tarkasti harkita, miten teemat ohjaavat haastattelua. On tärkeää, että haastattelija ja haastateltava ymmärtävät esimerkiksi käytetyt termit samalla tavalla, jolloin haastateltavan vastauksen voidaan ajatella aidosti vastaavan haastattelijan kysymyksiin.

Tiedonkeruumenetelmää valitessani puntaroin sekä tutkimuskyselyn että haastattelun välillä. Päädyin teemahaastatteluun, koska halusin itse päästä vuorovaikutukseen haastateltavien kanssa sekä mahdollisuuden esittää täydentäviä jatkokysymyksiä. Tutkimuskyselyllä olisin todennäköisesti saanut suuremman otannan vastauksiin, mutta tavoittelin valinnalla syvempää ymmärrystä aiheesta. Puusan & Juutin (2020, 84-85) mukaan laadullisessa tutkimuksessa oleellisesta on, että tutkimukseen valitaan mukaan sellaisia henkilöitä, jotka tuntevat ilmiön. Aineiston riittävä määrä on aina tapauskohtainen ja koostuu niin laajasta tai suppeasta aineistosta kuin tiedonkeruun kannalta on tarpeellista. Laadullisessa tutkimuksessa määrä ei vielä takaa onnistunutta tutkimusta, ainoastaan kerätyn tiedon laatu ja tutkijan kyky sen tulkitsemiseen.

4 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen tulokset sekä peilaan tuloksia tutkimuskysymyksiin. Jaottelen tulokset kahteen eri kategoriaan: kohtaamisen edellytyksiin sekä nuorisotyöntekijän taitoihin tehdä verkkonuorisotyötä.

Kun pandemia-ajan alkaessa nuorille suunniteltiin verkossa tapahtuvaa toimintaa, keskiössä oli uuden toiminnan markkinoiminen nuorille sekä vuorovaikutuksellisten elementtien mukaan saaminen. Vähemmälle huomiolle jäi kohtaamisen laadun miettiminen, ja sen, millaisia kohtaamisia ylipäättään verkkonuorisotyössä toteutuu. Digitaalista nuorisotyötä voidaan tehdä erilaisilla alustoilla ja työtavoilla. Tärkeää on erotella se, millaista kohtaamista eri palveluissa tavoitellaan. Nuorisotyölle hyvin tyypillinen pohdinta ovat osallisuuden eri tasot ja miten nuorten osallisuutta saataisiin vahvistettua nuorisotyöllisin keinoin. Myös tämän tutkimuksen teemahaastattelussa keskusteltiin ja pohdittiin mahdollisuuksia nuorten osallistamiseen verkkonuorisotyössä. Jokainen haastattelemistani nuorisotyöntekijöistä arvioi oman digitaalisen osaamisensa vähintään hyväksi, ja kaikki totesivat omaavansa hyvät tekniset valmiudet uusien välineiden käyttöön verkkonuorisotyössä.

Pandemia-aikana, erityisesti keväällä 2020, nuorisotyöntekijöiden tuli nopealla aikataululla omaksua uusia toimintatapoja ja osalle täysin uusia työskentelyalustoja. Syksyllä 2020 Turun nuorisopalvelut teetti työntekijöilleen arviointikyselyn poikkeusolojen toiminnasta. Kyselyyn vastasi 77 nuorisotyöntekijää, joista yli 60 % vastasi työtehtäviensä muuttuneen

huomattavasti poikkeusolojen aikana. Nuorten kohtaamista etänä nuorisotyöntekijät pitivät vain kohtalaisen toimivana, samoin nuorten kokemusta etäpalveluiden toimivuudesta. Nuorten tavoittamisen kannalta etäpalveluita pidettiin vain hieman toimivana. Osittain näitä vastauksia selittää se, että Turun nuorisopalveluissa ei ollut pandemia-ajan alkaessa vakiintuneita käytäntöjä digitaaliseen nuorisotyöhön, joten rakenteet ja raamit sille piti rakentaa yhtä aikaa verkkoon siirtymisen kanssa.

Seuraavaksi avaan teemahaastatteluissa esiin nousseita näkökulmia sekä kasvokkain kohtamiseen että digitaalisissa ympäristöissä tapahtuvaan kohtamiseen. Lisäksi avaan sitä, miten haastattelemiini nuorisotyöntekijät näkevät luottamuksen syntyvän verkkoympäristössä sekä millaisia taitoja nuorisotyöntekijä tarvitsee verkkotyöhön.

4.1 Kohtaamisen eri tasot

Keskeistä on määritellä, mitä tarkoitetaan kohtaamisella. Kohtaaminen voi olla tunne kuulluksi tulemisesta. Se voi olla fyysisen kohtaamisen lisäksi kokemus henkisen tason kohtaamisesta. Nuorisotyössä kohtaamisen lähtökohtana voidaan pitää aitoa kiinnostusta nuoren asioihin, läsnäoloa ja kuuntelemisen taitoa, jossa sekä aikuinen että nuori kokevat kohtaamisen olevan vuorovaikutteista. (Hynynen 2009, 85-86) Usein kohtaamista luokitellaan vuorovaikutteisten elementtien kautta, joita voivat olla esimerkiksi silmiin katsominen ja ilmeillä ja eleillä kuuntelemisen ilmentäminen. (Mieli ry 2021). Verkkokohtaamisesta nämä elementit puuttuvat, joten kohtaamisen merkityksellisyys pitää ilmaista toisenlaisin keinoin. Turun nuorisopalvelut määrittelee verkkokohtaamisen seuraavasti: *kohtaamisella tarkoitetaan vuorovaikutteista, ohjauksellista ja kasvatuksellista tapaamista, joko yksilöllisesti tai ryhmässä.*

Tätä tutkimusta varten haastatellut nuorisotyöntekijät sanoittivat kasvokkain tapahtuvaa kohtaamista hyvin samantyyppisesti. Jokainen haastatelluista totesi nuorisotyöllisen kohtaamisen sisältävän syvemmän merkityksen kuin tervehtiminen tai nopea kuulumisten vaihto. Kohtaamisella nähtiin olevan monia tasoja, mutta tärkeiksi elementeiksi nousivat nuorisotyön peruselementit: kuulluksi ja nähdyksi tuleminen.

”Tän voi monel taval tavallaan niinku määritellä (...) mä näkisin, et kohtaaminen on just tavallaan muutakin kuin et sanotaan moi eli puhutaan vähän niinku just jostain nuoren asioista tai yleisesti nuoren elämään liittyvistä jutuista (...) siin täytyy olla sellanen tietynlainen, et se olis nuorisotyöllinen kohtaaminen niin nuorisotyön konteksti, et puhutaan jollain lailla nuorten elämästä.” Nuorisotyöntekijä 4

Haasteltavat tekivät myös mielenkiintoisia jakoja kohtaamiselle. Nuorisotyöntekijä 1 jakoi kohtaamisen kevyeen ja syvälliseen kohtaamiseen, jossa kevyt kohtaaminen koostuu nuoren huomioimisesta hänen tullessaan nuorisotilaan ja syvällinen kohtaaminen keskustelusta, jossa aidosti puhutaan siitä, mitä nuorelle kuuluu. Nuorisotyöntekijä 2 puolestaan jakoi kohtaamiseen passiivisesti läsnä - aktiivisesti läsnä -pariin, jossa passiivisuus tarkoittaa sitä, että nuorisotyöntekijä on saatavilla tilassa ja aktiivisuus sitä, että hän osallistuu nuorten kanssa toimintaan. Kasvokkain ja nuorisotilassa tapahtuvan kohtaamisen ytimessä nähtiin olevan mahdollisuus turvalliseen aikuiseen silloin, kun nuorella on siihen tarve. Nuorisotyöntekijä 2 sanoi: *”ei nuorillakaan ole aina tarvetta kanssakäymiseen”*, millä viitattiin siihen, että nuorelle on annettava tilaa vain olla hänen tullessaan nuorisotilaan.

Kysyttäessä kasvokkain ja verkossa tapahtuvan kohtaamisen eroja, nousi useammassa vastauksessa esille kehonkielen ja sanattoman viestinnän puuttuminen, mikä saattaa johtaa väärintulkintoihin pelkässä sanallisessa keskustelussa silloin, kun se käydään digitaalisessa ympäristössä. Digitaaliseen kohtaamiseen vaikuttaa myös käytössä olevan alusta. Esimerkiksi viestipalvelu Discordissa nuoren kanssa käyty keskustelu tai videopuhelu WhatsAppissa ovat molemmat luettavissa digitaalisiin kohtaamisiin, mutta kohtaamisen elementit ovat erilaiset. Nuorisotyöntekijä 5 toteaa haastattelussa, että hänen mielestään sekä kasvokkain että digitaalisesti tapahtuvan kohtaamisen ytimessä on sama merkitys, mutta ammatillisessa mielessä verkkokohtaaminen vaatii enemmän työtä, sillä kohtaamisen luonne on verkkotyössä usein hektisempää ja osallistujia yhteiseen tekemiseen voi olla kymmeniä.

”Se alustahan määrittää verkossa aika paljon millanen se kohtaaminen on, et onks se niinku videopuhelu et meil on kuitenkin se katsekontakti ja pystyy tulkitsemaan ilmeitä ja eleitä, vai onks sit sellanen, et ollaan niinku puhelussa tyyliin Discord-puhelu tai vastaava. Ja sit on myös se, et verkkokohtaaminen voi olla pelkkii tekstej, jolloin se on viel hankalampaa nähä niit niinku elekieltä ja äänenpainoi ja tällasia. (...) Mut jos nyt yleisesti ottaen niin verkkokohtaaminen, siitä tavallaan jää pois niinku kehonkieli yleensä jollain tavalla, mut toisaalta sen plus on siinä, et se voi olla anonymi. (...)”

Nuorisotyöntekijä 4

Verkossa tapahtuvan kohtaamisen hyvänä, mutta myös haastavana puolena nousee vastauksissa esille anonymiteetin säilyminen, mikä saattaa helpottaa keskustelun aloittamista nuorisotyöntekijän kanssa. Toisaalta anonymiteetti antaa vapautta keskustella vaikeistakin aiheista. Toisaalta anonymiteetin suojista on helpompi ns. trollata (häiriköidä,

provosoida), jolloin sen tulkitseminen, onko keskustelu aito vai ei, vaatii nuorisotyöntekijältä tarkkaavaisuutta.

”Verkon hyvä puoli on just se anonymiteetti ja voi sit just vaiks hankalimmista asioista puhuu. Toisaalt sit ei pysty näkemään mitään sit sellast sanatonta viestintää ja mitä ehkä jää tavallaan sanomatta sit, kun talotyössä sä voit nähdä jos jollain nuorella ei oo nyt kaikki hyvin tai jotain.” Nuorisotyöntekijä 4

Nuorisotyöntekijä 4 määrittelee, ettei koe kohtaamisen määritelmän muuttuvan, vaikka se tapahtuu verkkoympäristössä. Hänen mukaansa verkkokohtaaminen on kuten mikä tahansa muukin kohtaaminen, joka vain tapahtuu erilaisessa ympäristössä. Nuorisotyöntekijä 5 tulkitsee verkkokohtaamista mielenkiintoisella tavalla. Hän määrittelee verkkokohtaamisen tapahtuvan digitaalisessa ympäristössä, verkkomaailman sisällä, mutta laajentaa sen määritelmää todeten, että digitaalisia kohtaamisia voi yhtälailla tapahtua myös fyysisessä tilassa. Tässä määritelmässä nuoret ovat kiinnittyneitä samaan tekemiseen, esimerkiksi saman pelin pelaamiseen, mutta pelaaminen itsessään tapahtuu verkkoympäristössä.

Vaikka verkkokohtaaminen sisältääkin myös nuorisotyöntekijä 5 mielestä samoja elementtejä kuin kasvokkain kohtaaminen, näkee hän niissä myös eroja. Verkkokohtaaminen vaatii hänen mukaansa eri tavalla toiminnan kontekstin ymmärtämistä kuin esimerkiksi tilatyössä tapahtuva fyysinen kohtaaminen. Kohtaaminen verkossa on aina riippuvainen siitä, mitä siellä yhdessä nuorten kanssa tehdään. Toiminta myös määrittelee sen, miten kohtaaminen nuoren kanssa muodostuu ja miten syvällinen siitä tulee.

”On siinä eroja, ihan jo siinä miten se kohtaaminen käytännön tasolla tapahtuu ja siinä et mikä sen merkitys siin tavallaan on (...) loppupeleissähan ihan ytimessä sama merkitys niil on mun mielestä, mut tavallaan se et (...) millast työtä se ammatillisest näkökulmast vaatii se kohtaaminen digiympäristössä, niin kyl se niilt osin eroaa siit fyysisest kohtaamisest.” Nuorisotyöntekijä 5

Kysyttäessä luottamuksellisuuden syntymisestä verkkokohtaamisessa, nuorisotyöntekijä 1 toteaa, että *”luottamus voi syntyä jopa nopeammin kuin kasvokkain, koska nuoren voi olla helpompi kertoa raskaista asioista anonyymina”*. Samalla nuorisotyöntekijä 1 kuitenkin painottaa, että luottamuksellisen keskustelun aikaansaaminen on palvelu- ja alustasidonnaista. On annettava tilaa myös rennolle vapaa-ajanvietolle yhteisen tekemisen parissa. Myös nuorisotyöntekijä 5 näkee, että syvempi ja yksilöllisempi keskusteluyhteys syntyy usein verkossa helpommin kuin fyysisessä tilassa, jossa nuoret ovat kiinnittyneitä tekemiseen. Luottamuksellisen keskustelun syntymistä helpottaa se, että yhdessä nuorisotyöntekijän kanssa tehdään jotain sellaista, minkä nuori kokee kiinnostavaksi ja merkitykselliseksi. Toisaalta digitaalisessa kohtaamisessa sanattoman viestinnän ja kehonkielen puuttuminen koetaan vuorovaikutusta heikentävänä asiana:

”Se siin digitaalises kohtaamises jää tavallaan pois, et sä voit tarkkailla sen nuoren kehonkieltä ja et miten hän reagoi kysymyksiin ja muuta. Et se on ehkä siin se suurin ero et se niinku hankaloittaa sitä digitaalish kohtaamish jollain taval.”

Nuorisotyöntekijä 1

Vaikka nuorisotyöntekijä 3 näkee myös verkkokohtaamisen nuoren kannalta helppona väylänä kommunikointiin ja anonyymiteetin sen hyvänä puolena, käyttää hän kuitenkin ilmaisua aito kohtaaminen puhuessaan kasvokkain tapahtuvasta kohtaamisesta. Nuorisotyöntekijä 4 kuvailee luottamuksen verkkonuorisotyössä syntyvän samoista asioita kuin tilatyössä. Kun nuori saapuu digitaaliselle alustalle, saattaa nuorisotyöntekijä olla hänelle ensin vieras. Keskustelun syventymisen myötä vahvistuu myös luottamus, ja usein tämän luottamuksen perustana on yhteinen, mielekäs tekeminen, joka kiinnittää nuoren toimintaan.

4.2 Nuorisotyöntekijänä verkossa

Yksi tärkeä tekijä verkkotyön omaksumisessa on valmius ja halu teknologiseen kehittymiseen. Kysyttäessä sitä, millaisia taitoja nuorisotyöntekijä tarvitsee verkkotyössä, nostivat kaikki haastateltavat esille valmiuden ottaa haltuun uusia välineitä sekä kiinnostuksen ja uteliaisuuden verkkotyötä kohtaan.

Nuorisotyöntekijä 2 kuvaili verkkotyössä tarvittavia taitoja käyttämällä tilan käsitettä puhuessaan verkkoalustasta: tila on osattava ottaa haltuun, on osattava lähestyä nuoria sekä heittäytyä tilanteeseen. Nämä taidot kehittyvät kokemuksen myötä. Nuorisotyöntekijä 2 nosti myös tässä keskustelussa esiin trollaus-ilmiön (häiriköinti, provosointi verkossa), sillä hän koki ilmiön hallitsemisen olevan yksi tärkeä nuorisotyöntekijän taito verkkotyössä. Vaikka verkko toisaalta tarjoaa mahdollisuuden vapaampaan keskusteluun, mahdollistaa se myös eri tavoin huonon käytöksen kuin mitä kasvokkain kohdaten. Verkkokeskustelusta voi poistua milloin vain eikä huonosta käytöksestä koidu välttämättä mitään sanktiota. Tämä tuo esille arvokeskustelun ja sosiaalisten taitojen opettamisen tärkeyden: nuorten

kanssa tulee keskustella siitä, mikä on hyväksyttävää ja miten kuuluu toimia, vaikka toinen henkilö ei ole fyysisesti läsnä.

Nuorisotyöntekijä 1 nosti esille alakulttuurin tuntemuksen. Alustasta riippuen verkossa tapahtuva toiminta on omanlaistaan ja se näkyy esimerkiksi nuorten käyttämässä keskustelukielissä, kuten lyhenteissä. Saadakseen kontaktin nuoriin, tulee nuorisotyöntekijän ymmärtää mistä nuoret puhuvat ja mitä kuhunkin alakulttuuriin kuuluu.

”Ehkä just se sellanen alakulttuurin kielen tuntemus, se (...) keskustelukieli siel niinku chateissa on vähän erilaista, siel on lyhenteit ja siel on semmosii sanoit, joit voi tietenkkin sit kattoo urbaanist sanakirjast et mitä ne tarkoittaa, mut sellasist pitäis olla perit et tietää mist ne keskustelee.” Nuorisotyöntekijä 1

Nuorisotyöntekijä 5 toteaa, että verkkotyössä on hallittava sovellukset, teknologia sekä niiden käyttökulttuuri. Myös hän korostaa toiminta- ja alakulttuurin ymmärtämistä, erityisesti niiden alustojen osalta, joissa nuorisotyöntekijä toimii.

Osallisuuden keinoista puhuttaessa nuorisotyöntekijä 4 pohtii, että verkko on loppujen lopuksi hyvä paikka luoda nuorisotilamaista toimintaa, koska työvälineenä voidaan käyttää esimerkiksi pelejä. Hän nostaa keskiöön kivan yhdessä tekemisen, joka saa nuoren paikalle vapaa-ajalla ja jonka kautta syntyy merkityksellisiä kohtaamisia. Nuorisotyöntekijä 1 nostaa samoin osallistaviksi menetelmiksi pelaamisen, mutta myös erilaiset kilpailut ja teemalliset keskustelut, jotka hänen kokemuksensa mukaan yleensä kiinnostavat nuoria ja auttavat nuorten ryhmän kokoamisessa. Nuorisotyöntekijä 5 korostaa tiedottamisen tärkeyttä ja pohtii samalla, miten saamme toiminnasta niin kiinnostavaa, että nuori haluaa

osallistua toimintaan ja jopa olla mukana järjestämässä sitä. On löydettävä asioita, jotka kiinnostavat nuoria, mutta jos nuoret eivät osallistu, on hankalaa osallistaa.

Sekä nuorisotyöntekijä 4 että nuorisotyöntekijä 5 näkevät oman roolinsa osittain myös mediakasvattajan roolina. Nuorisotyöntekijä 4 sanoo, että kasvattaminen mediakulttuuriin kuuluu erityisesti tänä päivänä nuorisotyöhön ja siksi verkkotyössä tulisi osata ainakin perusteet medialukutaidosta. Nuorten opastaminen ja kriittisyyden opettaminen ovat tärkeitä, koska nuoret kuluttavat digitaalisia aineistoja paljon. Erityisesti negatiivisten ilmiöiden kohdalla syntyy keskustelua nuorten kanssa. Nuorisotyöntekijä 5 kertoo kohtaavansa näitä haasteita lähes päivittäin. Nuoret käyttävät teknologiaa hyvin, mutta perusteet esimerkiksi tietoturva-asioissa ovat usein puutteelliset ja nuorten taidot ovat hyvin erilaisia.

”Haluaisin et olis enemmän paikkoi (nuorille) tutustua siihen verkossa toimimiseen itsessään eli nuorisotiloistakin löytyy tabletteja ja meilt löytyy Turusta pelitila ja muuta vastaavaa, mut et onks ne oikeesti kaikkien saatavilla ja onks ne kaikkien tiedossa, ni haluaisin sellasii paikkoi, joissa sais syvempää kosketusta siihen teknologiaan, niin avartais sitä, et mitä kaikkee sielt verkosta löytyy. Ja sit tietty kun verkossa toimitaan, niin haluaisin et tuotais laaja-alaisesti (...) ei pelkästään pelejä ja muuta, mut et yhdes perehdytään, et minkälaisii kulttuurei ja ehkä riskei tai vaaroi siel verkkomaailmassa voi löytyy, et opetetaan nuoria toimimaan sen verkkomaailman parissa.” Nuorisotyöntekijä 5

Jokainen viidestä haastateltavasta sanoittaa digitaalista lukutaitoa samantyyppisesti ja sijoittavat sen medialukutaidon ja mediakriittisyyden kanssa samaan kategoriaan, jolloin tärkeiksi taidoiksi nousevat lähdekriittisyys ja ymmärrys median rakenteista.

”Mä näkisin et se digitaalinen lukutaito on sitä että sä osaat ymmärtää että se mitä sä luet ei oo välttämättä totta, vaan että sä ymmärrät mitä se alusta on ja mikä se meininki siel alustalla on. Se on ihan eri juttu, jos sä meet (kuvailee eri alustoja) niin se meininki on ihan toisenlainen. Niin se et sä ymmärrät sen sun ympäristön ja sen et ihmiset ei oo vilpittömii välttämättä.” Nuorisotyöntekijä 5

5 POHDINTA

Nuorisotyöntekijöiden haastattelujen perusteella verkossa tapahtuva kohtaaminen ja fyysinen kohtaaminen koostuvat samoista elementeistä, mutta suurimman eron näiden välille tuo vuorovaikutuksen luonne. Verkkokohtaamisessa ilmeiden ja eleiden puuttuminen jättää kohtaamisen luonteelle tulkinnanvaraa. Taito liikkua erilaisissa verkkoympäristöissä ja hallita erilaisten verkon alakulttuurien muodostama kieli ovat nuorisotyöntekijän taitojen perusta verkossa toimimiselle. Mediakasvattajan taidot ovat tarpeen, sillä teknologisesta näppäryydestä huolimatta osalta nuoria puuttuu taito tulkita mediaa tai kyky käyttää teknologiaa esimerkiksi sähköiseen asiointiin. Yksi nuorisotyöntekijöiden haastatteluissa esiin nostama ilmiö on trolloaminen, johon on usein vaikea puuttua, mutta jota voidaan pyrkiä kasvatuksellisin keinoin ehkäisemään.

Verkossa tapahtuvan nuorisotyön tulee olla matalan kynnyksen toimintaa, johon nuoren on helppo osallistua. Osallisuutta vahvistavana asiana nuorisotyöntekijät näkevät yhteisen tekemisen, jonka kautta verkossa toimivat nuorisotyöntekijät tulevat vähitellen tutuksi ja näin kohtaamisen luonnetta on helpompi syventää. Merkitykselliset kohtaamiset syntyvät ajan kanssa ja nuorisotyössä tärkeän kasvatuksellisen luonteen rakentuminen vaatii aikaa kehittyäkseen nuoren ja nuorisotyöntekijän välillä. Verkkotyön kehittämiseen tarvitaan nuorisotyöntekijöiden ammatillisen osaamisen vahvistamisen lisäksi runko, joka määrittelee muun muassa sen, miten nuorisotyöntekijä toimii verkkotyössä ja miten hän näkyy osana edustamaansa organisaatiota.

5.1 Millaisia kohtaamisia verkkonuorisotyössä toteutuu?

Haastattelujen perusteella verkossa tapahtuvat kohtaamiset voidaan jakaa kahteen kategoriaan: *kevytkohtaamiseen*, jossa nuori piipahtaa toiminnan parissa, mutta ei kiinnity siihen, sekä *syvempään kohtaamiseen*, jossa toteutuvat vuorovaikutukselliset elementit. Kevytkohtaaminen jättää ulkopuolelle nuorisotyön kasvatuksellisen ulottuvuuden sekä syvemmän vuorovaikutuksen elementit. Se voidaan rinnastaa esimerkiksi nuorisotilalla vain pikaisesti käymässä olevaan nuoreen, jonka kanssa kohtaamisen taso jää tervehtimisen asteelle.

Sen sijaan syvempää kohtaamista voidaan määritellä esimerkiksi sosiokulttuurisen innostamisen lähtökohdista, jolloin kohtaamisessa toteutuvat niin nuorisotyön kasvatuksellinen ydin kuin innostamisen eri ulottuvuudet. Sosiokulttuurinen innostaminen voidaan jaotella kolmeen ulottuvuuteen, jotka ovat *pedagoginen*, *kulttuurinen* ja *sosiaalinen*. Kasvatuksellinen eli pedagoginen näkökulma huomioi yksilön persoonan ja tavoittelee persoonallisen kasvun lisäksi kriittisen ajattelun lisääntymistä. Kulttuurinen näkökulma puolestaan painottaa yksilön oman luovuuden kasvua ja monipuolisen ilmaisun kehittymistä. Sosiaalinen näkökulma keskittyy yksilön osallisuuden lisäämiseen ja ryhmän ja yhteisön dynamiikkaan. (Kurki 2015, 345)

Sosiokulttuurisen innostamisen perusta on osallistumisessa, jolla tarkoitetaan sitä, että jo prosessin alkuvaiheessa pyritään nostamaan yksilön halua vastuullisuuteen sekä aloitteellisuuteen, kuitenkin painottaen, että osallistuminen on aina vapaaehtoista ja

avointa. Ammattilaisen osaksi jää yksilön motivointi ja rohkaiseminen sekä ryhmäprosessien luominen ja vahvistaminen. (emt. 345-346)

Syvempi verkkokohtaaminen vaatii haastatteluiden perusteella sekä luottamuksen rakentamista että pitempiaikaista keskusteluyhteyttä nuoreen. Parhaimmillaan syvempi verkkokohtaaminen toteutuu sosiokulttuurisen innostamisen lähtökohdista, kun nuori kohdataan yksilöllisesti ja hänelle mahdollistetaan erilaisia osallisuuden tapoja. Kohtaamisen taidon lisäksi nuorisotyöntekijä tarvitsee mediakasvattajan taitoja. Toimiessaan verkossa nuorten kanssa myös nuorisotyöntekijän on kyettävä sekä kriittiseen ajatteluun että hallittava käytössä olevat digitaaliset alustat.

5.2 Millaisia digitaalisia lukutaitoja nuorisotyöntekijä tarvitsee nuorten kohtaamiseen verkossa?

Kotilaisen (2008, 146) mukaan mediataitojen perustasona on yksilön kyky käyttää mediaa sekä teknisestä että tuottavasta näkökulmasta. Tämän lisäksi kyky kriittisyyteen ja median arviointiin sekä taito soveltaa median kautta saatuja tietoja muissa yhteyksissä, ovat olennaisia taitoja niin aloittelevalle mediakasvattajalle kuin nuorelle. Haastatteluissa nuorisotyöntekijät nostivat yhtenä tärkeänä tekijänä verkkotyölle nuorisotyöntekijän oman kiinnostuksen verkossa toimimiseen sekä valmiudet siihen. Digitalisoituvassa maailmassa on tarve uudenlaisten lukutaitojen omaksumiselle.

Digitaalinen lukutaito ei ole pelkästään mediarakenteiden ymmärtämistä, vaan myös ymmärrystä sille, miten kehittyviä teknologioita ja erilaisia digitaalisia ympäristöjä voidaan käyttää esimerkiksi osana nuorisotyötä. Esimerkiksi sosiokulttuurisen medialukutaidon

malli painottaa yksilön mahdollisuutta aktiiviseen osallisuuteen ja mahdollisuutta tuottaa ja kuluttaa heitä kiinnostavaa mediakulttuuria. Tästä näkökulmasta on tärkeää, että nuorisotyöntekijällä on riittävät taidot mahdollistaa nuorten osallistuminen myös verkkoympäristössä. (Kupiainen & Sintonen 2009, 129)

Digitaalisen lukutaidon lisäksi nuorisotyöntekijän tulee sisäistää verkkotyössä tarvittavat ammatilliset ja eettiset periaatteet. Nuorisotyöntekijän tulee olla selkeästi tunnistettavissa nuorisotyön edustajaksi niillä alustoilla, joissa hän toimii ja nuorella tulee olla tiedossa, millaiseen toimintaan hän on osallistumassa. Verkkotyössä pätevät samat lainalaisuudet kuin kasvokkain tehtävässä nuorisotyössä. Nuoren on voitava luottaa siihen, että yhdessä nuorisotyöntekijän kanssa käydyt keskustelut ovat luottamuksellisia ja että keskustelua koskevat samat pelisäännöt kuin nuorisotilallakin. Nuorisotyöntekijän on huolehdittava myös omista rajoistaan verkkotyössä luomalla esimerkiksi täysin erillinen työprofiili niille alustoille, joilla hän toimii.

Verkkotyöskentelyyn tulee olla organisaation puolelta laaditut työskentelyohjeet, jolloin esimerkiksi nuoren kriisitilanteessa on mahdollista ohjata nuori sopivan palvelun pariin. Työntekijän hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että verkkotyössä on aina mahdollisuus kokemusten vaihtoon kollegan kanssa sekä mahdollisuus ongelmatilanteissa saada yhteys esihenkilöön. (Jokinen 2011, 109-110)

Nuorille on suunnattu erilaisia verkkopainotteisia tieto- ja neuvontapalveluita, mutta avoimen nuorisotyön asema verkkopalveluiden joukossa on vielä määrittelemättä. Yksi avoimen nuorisotyön toimiva verkkotyön muoto on pelaaminen, mutta kuten yksi haastatelluista totesi, verkkoon on helppo luoda nuorisotilamaisia ympäristöjä, joissa

keskiössä on yhteinen tekeminen. Nuorisotyöntekijät ovat kohtaamisen ammattilaisia, jota voidaan verkkonuorisotyössä hyödyntää esimerkiksi mahdollistamalla nuorille kahdenvälisiä keskusteluja luotettavan aikuisen kanssa.

Kuikka (2011, 37) toteaaakin, että nuorisotyölle on tyypillistä hakeutua auttajan rooliin, jolloin aktivoijan ja osallistajan rooli unohtuu taka-alalle. Kuten kasvokkain tapahtuvassa tilatyössä, myös verkossa nuoren halu keskustella ja osallistua on vapaa-ehtoisuuteen perustuvaa. On myös punnittava, onko verkossa tapahtuva kohtaaminen syvällisempi vain silloin, kun keskustelua tai toimintaa johtaa aikuinen, vai tulisiko ennemmin kohdistaa ajatus nuorten itsensä organisoimiin vertaisryhmiin.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkimuksessa tutkittiin, millaisia kohtaamisia verkkonorisotyössä toteutuu ja millaisia digitaalisia lukutaitoja norisotyötekijä tarvitsee kohdatessaan nuoria verkossa. Tutkimuksen aineisto koostuu viidestä teemahaastattelusta. Haastateltavat olivat jo useamman vuoden norisotyötä tehneitä norisotyöntekijöitä, joilla on kokemusta verkkonorisotyöstä vähintään vuoden ajalta.

Aiemmin aiheesta tehtyjen tutkimusten mukaan digitaalinen norisotyö erityisesti kunnallisessa norisotyössä tunnistetaan hyvin osaksi toimintaa. Digitaalisen norisotyön muotoina nähdään esimerkiksi tiedottaminen, nuorten kanssa kommunikoiminen sosiaalisen median kanavia hyödyntämällä, vaikuttamisen mahdollisuuksien tarjoaminen sekä digitaalinen pelitoiminta. Tärkeä osa tätä kokonaisuutta on tarjota nuorille mahdollisuus turvalliseen aikuiskontaktiin myös verkkoympäristössä. Digitaalisessa norisotyössä toimivat samat lainalaisuudet kuin kasvokkain tapahtuvan norisotyön kontekstissa: keskiössä on kohtaaminen, jota tukemassa ovat norisotyön kasvatukselliset elementit. Parhaimmillaan digitaalisen norisotyön muodot tukevat nuorten omaa toimijuutta sekä mahdollistavat eri vaikuttamisen kanavien kautta myös nuorten yhteiskunnallisen kasvun vahvistumisen.

Vaikka digitaalinen norisotyö tarjoaa puitteet monipuoliselle nuorten kasvun vahvistamiselle, täysin kriitikittä sitä ei voi tarkastella. Kuten muissakin norisotyön muodoissa, myös verkkotyössä nuorten tavoittaminen ei välttämättä ole tasavertaista.

Aktiivinen nuori on todennäköisesti aktiivinen myös verkkovälitteisissä palveluissa, kun taas passiivinen nuori ei löydä palvelua tai halua osallistua. On myös todettava, että digitaalinen nuorisotyö ei vastaa kaikkien nuorten tarpeisiin, mutta ulkopuolelle jää myös nuoria, joiden palvelutarpeita ei nuorisotyöllisestä näkökulmasta ole osattu ottaa huomioon. Toinen huomioitava asia on nuorisotyöntekijän kompetenssi toimia myös mediakasvattajana. Kuten nuorilla, myös nuorisotyöntekijällä voi olla hyvät teknologiset valmiudet toimia verkossa, mutta ei tarvittavaa kykyä peilata omaa mediasuhdettaan. Tämä vaikuttaa siihen, miten nuorisotyöntekijän osaaminen riittää ohjaamaan nuorta esimerkiksi median käytössä ilmenevissä ongelmissa tai yleisemmin vaikka verkossa tapahtuvan keskustelukulttuurin käytössäännöistä.

Tässä tutkimuksessa esille tulleet tulokset digitaalisesta nuorisotyöstä myötäilevät hyvin pitkälti jo olemassa olevaa tutkimusta sekä digitaalisesta nuorisotyöstä että nuorisotyöstä yleisesti. Tulokset kuitenkin herättävät pohtimaan sitä, pitäisikö digitaalisen nuorisotyön suuntaviivoja hahmotella enemmän kevyen ja syvällisen kohtaamisen jaottelun perusteella. Lisäksi tämän tutkimuksen tuloksissa korostuu nuorisotyöntekijän mediakasvattajuuden tärkeys. Oletetaanko liian usein, että nuorisotyöntekijä venyy myös verkkotyöntekijäksi, vaikka hänellä ei olisi siihen tarvittavia pohjataitoja? Luvussa 2. kerrotaan tarkemmin Kotilaisen ja Rantalan (2008) tunnistamista erilaisista nuorten kansalaisidentiteettityypeistä suhteessa mediaan. Nuoret voidaan sen perusteella luokitella neljään eri ryhmään, joita ovat etsijät, lähipiiriläiset, viestijät ja aktivistit. Tätä tai muita vastaavia jaotteluja tulisi hyödyntää sekä nuorisotyöntekijöiden perehdytyksessä verkkotyöhön kuin digitaalisen nuorisotyön suunnittelussa.

Tässä tutkimuksessa on käytetty käsitettä ”verkkokohtaaminen” kuvaamaan verkossa tapahtuvaa kohtaamista. Nuorisotyöntekijöiden haastatteluissa kuitenkin käy ilmi, että nuorisotyöllisestä näkökulmasta kohtaamisen jaottelua ei tarvitse erikseen tehdä kasvokkain ja verkossa tapahtuvan kohtaamisen välille. Tulkintaa johdattelee osin se, että kaikki haastatellut nuorisotyöntekijät kokevat verkon luontaiseksi työympäristöksi, eivätkä tästä syystä näe syytä erotella kohtaamista verkossa ja kasvokkain, vaikka näkevätkin niissä eroja. Haastatteluissa esille tullut sanapari passiivisesti läsnä-aktiivisesti läsnä on kiinnostava ja verkkotyötä määrittelevä tulos. Nuorisotilatyössä nuoret pystyvät havainnoimaan nuorisotyöntekijän saapumalla tilaan, mikä mahdollistaa nuorisotyöntekijän passiivisen läsnäolon: hän on nuorten saatavilla, vaikka ei osallistuisi nuorten keskusteluun tai toimintaan. Verkossa nuorisotyöntekijän aktiivinen läsnäolo korostuu, koska kasvokkain tapahtuvan kohtaamisen vuorovaikutus puuttuu.

Tässä tutkimuksessa katveeseen jäi digitaalisen nuorisotyön vaikuttavuuden arvioinnin mittarit. Miten kohtaamista voidaan mitata, ja voidaanko sen laatua määritellä? Olisi kiinnostavaa selvittää, miten kevyen kohtaamisen nuori näkee verkkonuorisotyön tarjoamat palvelut ja tarpeen syvälliselle kohtaamiselle. Tässä tutkimuksessa katse kiinnittyi nuorisotyöntekijän näkökulmaan, mutta jatkotutkimusta ajatellen nuorten näkemykset verkkonuorisotyön palveluista ja erityisesti nuorisotyöntekijän roolista olisi kiinnostava.

Tämän tutkimuksen perusteella verkkokohtaamiset voidaan jakaa kahteen eri kategoriaan: kevyempään ja syvällisempään kohtaamiseen. Kohtaamisen nuorisotyöllinen luonne on helpompi sanoittaa kuin verkossa tapahtuvan kohtaamisen luonne. Mitä tapahtuu silloin, kun verkossa kohtaaminen muuttuu syvällisemmäksi kohtaamiseksi ja mitä se vaatii?

Nuorisotyössä kohtaaminen perustuu vuorovaikutukselliseen suhteeseen ja on ennen kaikkea nuoren vastaanottamista omana itsenään, nuoren näkemistä ja kuulluksi tulemistä. Miten toimitaan verkossa, jossa sekä nuori että nuorisotyöntekijä joutuvat rakentamaan vuorovaikutuksellisen suhteen eri tavoin kuin kasvokkain kohdatessa? Verkossa mahdollisuus vuorovaikutukseen voi olla hetkessä ohi, sillä eri alustojen ja ympäristöjen välillä sukuloiminen on nuorille arkipäivää.

Haastattelujen perusteella voidaan päätellä, että syvällisempi kohtaaminen vaatii aina yhteisen toiminnan, joka saa nuoren kiinnittymään hetkeen ja joka mahdollistaa vuorovaikutteisen keskustelun syntymisen. Luottamussuhde nuoren ja nuorisotyöntekijän välillä syntyy ajan kanssa ja vaatii kehittyäkseen kokemuksen henkilökohtaisesta kohtamisesta. Tästä syystä myös verkossa tapahtuvan nuorisotyön tulisi olla säännöllistä ja suunnitelmallista. Pandemia-ajan verkkotyöstä havaittiin, että esimerkiksi verkossa tapahtuvan pelitoiminnan säännöllisyys kasvatti selkeästi osallistuvien nuorten määrää. Kun toiminta muuttui epäsäännöllisemmäksi tilojen avauduttua, myös osallistuvien nuorten määrä väheni. Haastatteluissa yksi nuorisotyöntekijöistä kuvasi ilmiötä toteamalla, että verkkotyössä erityisen tärkeää on aktiivinen läsnäolo. Nuorisotyöntekijän rooli keskustelun ylläpitäjänä ja toiminnan mahdollistajana korostuu. Nuoren on helpompi tulla mukaan, kun nuorisotyöntekijä ohjaa aktiivisesti toimintaa, mahdollistamalla kuitenkin myös passiivisemmän osallistumisen.

Verkossa ja kasvokkain tapahtuvalla nuorisotyöllä tulisi olla samanlaiset, yhteisesti määritellyt tavoitteet. Kuten nuorisotyön nonformaali oppimisympäristö pystytään sanoittamaan, tulisi myös verkkonuorisotyön toimintaympäristö, tavoitteet ja välineet kuvata tavoitteellisena osana nuorisotyön strategiaa. Kun verkkotyö on kuvattu strategian

tasolla, se voidaan tuoda käytännön tasolle toimintasuunnitelmiin, joissa ei ole tarpeen eriyttää verkossa ja kasvokkain tapahtuvan toiminnan muotoja. Ihanteellisena yhdistelmänä haastattelujen perusteella nähdään nuorisotyö, jossa limittyvät ja yhdistyvät sekä verkkokohtaaminen että kasvokkain tapahtuva kohtaaminen.

Haastattelujen perusteella nuorisotyöntekijät sanoittavat ja ymmärtävät syvällisen kohtaamisen merkityksen ja tavoitteen, ja näkevät sen kehittämisen olevan edellytys toimivalle verkkokohtaamiselle. Kohtaamisen laatu on verkkotyön ytimessä, mutta sen ymmärtäminen osana laajempaa kokonaisuutta tulisi pyrkiä avaamaan verkkotyötä tekeville nuorisotyöntekijöille.

Syvällinen kohtaaminen on yksi keino päästä kohti nuoren näkökulmasta parempaa kansalaisvaikuttamista ja yhteiskunnallista osallisuutta. Kun verkkotyötä tarkastellaan syvemmän kohtaamisen kautta, esille ei niinkään nouse väline- ja teknologiakeskeinen verkkotyö, vaan enemmän nuorten omaehtoista osallisuutta vahvistava verkkotyö.

Teknologiset puitteet kulkevat kuitenkin aina taustalla verkkonuorisotyössä. Ilman sopivia välineitä ja alustoja on mahdotonta tehdä tavoitteellista verkkotyötä.

7 TUTKIMUKSEN ARVIOINTI

Tässä luvussa arvioin tämän tutkimuksen luotettavuutta, eettisiä näkökulmia sekä tutkimukseen kohdistuvia rajoitteita.

7.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan määritellä käyttämällä validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä. Laadulliseen tutkimukseen nämä käsitteet sopivat kuitenkin hieman tulkiten, sillä tutkijan on kyettävä ensin näkemään laadullisen tutkimuksen luonne ja se, miten näiden termien merkitys muuttuu verrattuna määrälliseen tutkimukseen. Validiteetti ja reliabiliteetti perustuvat tutkijan pyrkimykseen saada tutkittavasta aiheesta esille objektiivinen todellisuus. Laadullisessa tutkimuksessa validius voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, miten hyvin tutkimusmenetelmä vastaa tutkittavan ilmiön ominaisuuksiin ja miten läpinäkyvä prosessi sen tutkimiseen liittyy. Reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan mittaamisella saatavaa, luotettavaa tulosta, joka on toistettavissa. Kuitenkin, jos tutkimuksessa tarkastellaan ihmisen käytökseen tai vastauksiin perustuvaa aineistoa, on selvää, ettei kahta samanlaista tutkimustulosta saada aikaan. Siksi laadullisessa tutkimuksessa reliabiliteetin käsite perustuu enemmän koko tutkimusprosessin luotettavuuteen, sen kuvaukseen ja perusteluun. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen luotettavuus ymmärretään laajemmin kuin vain validiteetin ja reliabiliteetin käsitteillä. Tutkimuksen prosessin läpinäkyvyys ja tutkimusprosessin havainnollistaminen ovat kärkeinä

tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa. (Aaltio & Puusa 2020, 179-180, 181; Hirsjärvi & Hurme 2010, 185)

Tämä tutkimus on keskittynyt ilmiötasoiseen tulkintaan ja ymmärryksen lisäämiseen aiheesta, sekä pyrkinyt tarkastelemaan aihetta monipuolisesti jo aiheesta tehtyjen tutkimusten valossa. Haastateltavat on valittu sillä oletuksella, että heidän osaamisensa aiheesta täydentävät jo olemassa olevaa ja kerättyä tietoa. Haastattelujen aineisto on tallennettu ja litteroitu sekä tuotu osaksi tutkimusta juuri siinä muodossa kuin haastateltavat ovat asian ilmaisseet. Tutkija on tunnistanut oman roolinsa haastattelijana ja pyrkinyt mahdollisimman objektiiviseen lähestymiseen sekä haastattelutilanteessa että tulosten tulkinnassa.

7.2 Tutkimuksen etiikka

Haastatteluista neljä toteutettiin koronapandemian aiheuttamien poikkeusajan järjestelyjen vuoksi etähaastatteluina. Etähaastatteluissa haastateltavilta kysyttiin erikseen suostumus haastattelun nauhoittamiseen ennen haastattelun alkua. Ensimmäinen haastattelu ehdittiin toteuttaa kasvokkain tapaamisena ja myös se on taltioitu sähköisesti haastateltavan luvalla. Haastateltavat ovat antaneet kirjallisen suostumuksen haastattelulle. Ennen haastattelujen alkua haastateltaville on vielä erikseen kerrottu, että vastauksia käsitellään siten, että haastateltavien anonymiteetti säilyy.

Haastattelut on toteutettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita noudattaen. (TENK 2019) Haastateltavat ovat osallistuneet tutkimukseen vapaaehtoisesti ja heille on kerrottu, miksi heitä halutaan

haastatella ja mikä tulee olemaan tutkimuksen aihe. Aihe on kerrottu sekä haastatteluun pyydettyä että toistettu vielä haastattelujen alussa. Haastateltaville on kerrottu tutkimuksen aikataulu sekä luvattu toimittaa valmis tutkimus tutustuttavaksi sen hyväksymisen jälkeen.

7.3 Tutkimuksen rajoitteet

Tämän tutkimuksen rajoitteina ovat yleistettävyyden yleisesti digitaalisen nuorisotyön kenttään, sillä vaikka tutkimustulosten perusteella kohtaamista voidaan luokitella kahdella tapaa, jää sen toteaminen laajemmassa kontekstissa puuttumaan. Tutkimuksen tavoitteena oli porautua tiettyyn kohdennettuun ilmiöön, mutta toisaalta se myös rajoittaa tämän tutkimuksen tuloksia. Haastateltavien joukko oli verrattain pieni ja luonteeltaan homogeeninen, mikä oli tiedossa jo sopivia haastateltavia miettiessä. Tutkimuksen teon aikana huomasin, että moninaisemman taustan omaavat haastateltavat olisivat saattaneet tuoda uudenlaisia näkökulmia digitaaliseen nuorisotyöhön. Tässä tutkimuksessa ei tule esille nuorisotyöntekijän kriittinen näkökulma, sillä kaikki haastateltavat toimivat verkkonorisotyön kentällä ja kokivat työmuodon omakseen.

Tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että nuorisotyössä tulisi entistä paremmin tunnistaa nuorten tavat viettää vapaa-aikaa verkossa ja se, millaisia palveluja heille tulisi tarjota. Millaista on tulevaisuuden verkkonorisotyö ja mikä osa avoimella nuorisotyöllä siinä on? Jatkotutkimus tästä aiheesta on näiden tulosten perusteella tarpeellinen. Katse tulee suunnata myös tulevaisuuden nuorisotyöntekijöiden mediakasvattajuuden tukemiseen. Pandemia-aikana syntyneet käytännöt tuskin jäävät sellaisenaan käyttöön, mutta jo nyt on nähtävissä, että digitaaliset alustat ja verkossa toteutettava toiminta tulevat

jatkossakin olemaan osa uutta arkea ja osa nuorisotyötä. Tulevaisuudessa todennäköisesti verkkotyön osuus korostuu yhä enemmän ja siksi nuorisotyöntekijöiden koulutukseen tulisi kohdentaa nykyistä enemmän digitaalisen nuorisotyön opetusta. Toisaalta muutosta tarvitaan myös nuorisotyötä tekevien organisaatioiden ajattelussa, jossa digitaalisen nuorisotyön tulisi olla yksi painopiste riittävin resurssein ja koulutusmahdollisuuksin. On huomioitava, että nuorisotyöntekijä ei ole lähtökohtaisesti myös mediakasvattaja silloin, kun hänen työtehtävänsä siirretään verkkoon. Mediakasvattajaksi oppiminen vaatii myös nuorisotyöntekijältä oman mediasuhteen tunnistamista sekä teknologisia valmiuksia toimia verkossa.

LÄHTEET

Boyd, Danah (2014) It's Complicated. The social lives of networked teens. Yale University Press.

Cothmeyer, Dana (2016) Digitaalisen nuorisotyön tarkoituksen määrittely, ymmärtäminen ja oikeutus. Teoksessa Lauha & Tuominen (toim.) Kohti Digitaalista nuorisotyötä. Helsinki: Paintek Pihlajamäki Oy. s. 29-31.

Euroopan Unionin koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluneuvoston päätelmät digitaalisesta nuorisotyöstä. <https://www.verke.org/wp-content/uploads/2019/11/Päätelmät-digitaalisesta-nuorisotyöstä.pdf>. Viitattu 6.12.2020.

Gothóni, Raili (2020) Kuuntelijan käsikirja. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Herkman, Juha (2007) Kriittinen mediakasvatus. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2010) Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Tallinna: Raamatutrükikoda.

Hynynen, Eva (2009) Astetta parempi ohjaaja. Teoksessa Purjo & Kuusela (toim.) Tappelusta jutteluun - nuoren kohtaamisen taito. Tampereen yliopistopaino. s. 81-89.

Jokinen, Ilmo (2011) Verkossa tehtävän nuorisotyön eettisiä periaatteita. Teoksessa Merikivi, Timonen & Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Unigrafia. s. 108-115

Kiilakoski, Tomi (2016) Digitaalisen nuorisotyön pilarit. Teoksessa Lauha & Tuominen (toim.) Kohti Digitaalista nuorisotyötä. Helsinki: Paintek Pihlajamäki Oy. s. 25-28.

Kotilainen, Sirkku (2008) Mediakulttuuri nuorisotyössä. Teoksessa Hoikkala & Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy. s. 139-153

Kotilainen, Sirkku & Rantala, Leena (2008) Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus. Helsinki: Hakapaino.

Kuikka, Suvi (2011) Verkossa tehtävä työ – suojelua, hyödyntämistä vai osallisuutta. Teoksessa Merikivi, Timonen & Tuuttila (toim.) Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Unigrafia. s. 36-39

Kunnallisen nuorisotyön digitalisaatio 2019 -raportti. <https://www.verke.org/wp-content/uploads/2019/05/Kuntaraportti-2019.pdf>. Viitattu 20.9.2020.

Kupiainen, Reijo & Sintonen, Sara (2009) Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki: Hakapaino.

Kurki, Leena (2010) Nuorisokasvatus sosiokulttuurisen innostamisen kehyksessä.

Teoksessa Nivala & Saastamoinen (toim.) Nuorisokasvatuksen teoria - perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto/ nuorisotutkimusseura, julkaisuja 73. Helsinki: Yliopistopaino. s. 201-228

Kurki, Leena (2015) Sosiokulttuurinen innostaminen yhteisöllisyyden rakentajana.

Teoksessa Kiilakoski, Tomperi & Vuorikoski (toim.) Kenen kasvatus? Kriittinen pedagogiikka ja toisinkasvatuksen mahdollisuus. Vantaa: Hansaprint Oy. s. 335-355

Kylmäkoski, Merja (2008) Eteinen, vessa, keittokomero ja huone – niistä on nuorisotila tehty. Teoksessa Hoikkala & Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy. s. 393-407.

Lauha, Heikki & Tuominen, Suvu (2016) Kohti digitaalista nuorisotyötä. Helsinki: Paintek Pihlajamäki Oy.

Nieminen, Juha & Honkatukia, Päivi (2017) Nuorisokysymyksen rakentuminen - neljä näkökulmaa. Teoksessa Hoikkala & Kuivakangas (toim.) Kenen nuorisotyö?

Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja, 42. Nuorisotutkimusverkosto/ nuorisotutkimusseura, julkaisuja 196. s. 35-51.

Nieminen, Juha (2010) Puuttuva lenkki - nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuorisotyön kehystenä. Teoksessa Nivala & Saastamoinen (toim.)

Nuorisokasvatuksen teoria - perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto/ nuorisotutkimusseura, julkaisuja 73. Helsinki: Yliopistopaino. s. 30-63

Nieminen, Juha (2008) Vastavoiman hahmo - Nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala & Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä – Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy. s 21-43.

Nuorisolaki. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>. Viitattu 20.9.2020.

Piekkari, Rebecca & Welch, Katherine (2020) Oodi yksittäistapaustutkimukselle ja vertailun monet mahdollisuudet. Teoksessa Puusa & Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Printon Trükikoda. s. 207-215.

Puusa, Anu (2020) Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa Puusa & Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Printon Trükikoda. s. 103-117.

Puusa, Anu & Juuti, Pauli (2020) Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa Puusa & Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Printon Trükikoda. s. 75-85

Purjo, Timo (2010) Nuoriso-ohjaajuudesta nuorisokasvattajuuteen. Teoksessa Komonen, Suurpää & Söderlund (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura, julkaisuja 128. Helsinki: Hakapaino Oy. s. 81-105.

Vilka, Hanna & Saarela, Maria & Eskola, Jari (2018) Riittääkö yksi? Tapaustutkimus kuvaajana ja selittäjänä. Teoksessa Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodien valinta ja aineistokeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Keuruu: Otavan Kirjapaino. s. 190-201.

Siurala, Lasse (2020) Youth Work and Techlash. What are the new challenges for digitalisation for young people? <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/63918992/Techlash+LS+12-11-2020+LP.pdf/2be05469-3970-8ff8-dc2a-d8ba9eb39156>. Viitattu 6.12.2020.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan tutkimuseettiset ohjeet.
https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Viitattu 6.3.2021.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa.
https://tenk.fi/sites/default/files/202101/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf Viitattu 8.4.2021

Turun kaupungin väestökatsaus (2021) <https://www.turku.fi/tilastot/vaestokatsaus>. Viitattu 6.3.2021.

Vuorovaikutustaitoja voi oppia (2021)
<https://mieli.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/vuorovaikutustaitoja-voi-oppia>. Viitattu 21.3.2021.

Tampereen yliopisto

Haastateltavien tietoon perustuva suostumuslomake

Sinut on kutsuttu osallistumaan haastatteluun, joka toteutetaan osana yhteiskuntatieteen maisterin opintoja Tampereen yliopistossa. Tutkimuksen otsikko on Verkkokohtaaminen osana digitaalista nuorisotyötä - Nuorisotyöntekijän näkökulma. Ohjaajana on professori Sirkku Kotilainen, e-mail: sirkku.kotilainen@tuni.fi

Menettelyt : Haastattelu kestää noin 60 minuuttia ja se suoritetaan joko verkossa (MS Teamsin kautta) tai lähihaastatteluna. Haastattelu nauhoitetaan.

Tutkimus edistää vastuullista tiedettä. Tässä tutkimuksessa noudatetaan tiukasti Tutkimuseettisen viraston (TENK) ohjeita 2019 ihmisosallistujiin ulottuvan tutkimuksen eettisistä periaatteista, EU:n yleistä tietosuojaa-asetusta (GDPR) ja Suomen kansallisia GDPR-määräyksiä. **Luottamuksellisuus:** Haastattelusta saatuja tietoja, kuten haastattelutallennetta ja transkriptioita, käytetään vain nykyisessä tutkimuksessa. Kaikki haastatteluissa kerrottu pidetään luottamuksellisena: raporteissa anonyymiytesi turvataan esimerkiksi nick-nimellä. **Osallistuminen ja vetäytyminen:** Jos ilmoittaudut vapaaehtoiseksi osallistumaan tähän haastatteluun, voit vetäytyä milloin tahansa ilman minkäänlaista seurausta. Haastattelun aikana voit myös kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin, joihin olet haluton vastaamaan. Sinut voidaan vetää pois tästä tutkimuksesta, jos ilmenee olosuhteita, jotka oikeuttavat siihen (esim. eturistiriidat).

Lisätietoja:

allekirjoitus / nimi

Tampereen yliopisto
Informaatioteknologian ja viestintätieteiden tiedekunta (ITC)

Tietoon perustuva suostumus

Lue alla olevat lausunnot ja palauta täytetty lomake:

- Minulle on tiedotettu selkeästi tutkimuksen luonteesta, kuten tässä tiedotteessa kuvataan.
- Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista.
- Ymmärrän, että voin vetäytyä milloin tahansa ilman kielteisiä seurauksia.
- Jos minua koskevia tutkimustuloksia käytetään julkaisuissa tai ne julkistetaan toisella tavalla, kaikki tiedot, joita voitaisiin mahdollisesti käyttää henkilöllisyyteni tunnistamiseen, suojataan salanimellä.
- Ymmärrän, etten saa mitään maksua haastatteluun osallistumisesta.
- Suostun täysin ja vapaaehtoisesti osallistumaan tähän tutkimukseen.

	Kyllä	Ei
Olen lukenut yllä olevat lausunnot ja antanut suostumukseni haastatteluun osallistumiseen.	☐	☐
Suostun siihen, että haastattelu litteroidaan ja tallennetaan tutkimusta varten.	☐	☐

Allekirjoitettu kahtena kappaleena:

Nimi:.....

Päivämäärä:.....

Allekirjoitus: